

Sünnipäevakingitus Aino Pervikult

Armastatud lastekirjanik Aino Pervik tegi oma sünnipäevaks kõigile lugejatele kingituse, uue lasteraamatu “Suleline, Puhuja ja must munk”. Selles jätkuvad nelja väikese tüübi seiklused, keda lugeja tunneb raamatust “Maailm Sulelise ja Karvasega”. Lugu hakkab peale sealt, kuhu eelmises raamatus pooleli jäi: Suleline ja Puhuja jõuavad tagasi linna. Linnas hakkab juhtuma koledaid asju. **Loe lk 7**

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 4 (16)

26. aprill 2007

sisu

Neeme Raud kutsub New Yorki

TEA Kirjastus rõõmustab reisihuvilisi peagi uue reisiraamatuga: lisandub Berlitz'i reisi juhtide sarja New Yorgi reisi juht, mille valmimisele on kaasa aidanud ka Neeme Raud. **Lk 11**

Inimesed tema elus

Tamara Miljutina mälestusteraamatu “Inimesed minu elus” pealkiri on väga kõnekas – memuaaride autor ei keskendu kavatsuslikult mitte niivõrd isendale, kuivõrd inimestele enda ümber. Professor Issakovi sõnul oli Miljutina meie päevadeks juba lootusetult kadunud vanaaegse vene intelligentsi kõige iseloomulikum esindaja Eestis. **Lk 2**

Loodusteadlane Carl Linné 300

23. mail täitub 300 aastat ühe maailma kuulsaima loodusteadlase Carl Linné sünnist. **Lk 8**

Vaade Londoni messihalli. Leonore Riitsalu foto

Londoni raamatumess

Kristiina Raid,

Eesti Kirjastuste Liidu tegevdirektor

Tänavune Londoni raamatumess toimus 16.–18. aprillini Earls Courti messikeskuses. Nii suuruselt kui oluliselt Frankfurti järel teiseks raamatumessiks tõusnud üritus on taas pisut paisunud ning loodetavasti leidnud endale pärast eelmise aasta eksikäiku püsiva ja igati meeldiva toimumispaiga. Kohal oli mõistagi kogu kõneväärt osa maailma kirjastajatest ning pakuti raamatuid enam-vähem kõigil mõeldavatel teemadel. Mida huvitavat keegi messilt leidis, seda saab lugeja lähema aasta jooksul juba kindlasti poodides näha.

Londoni Raamatumess tõi kokku üle 7000 eksponendi ja enneolematul hulgal eesti kirjutajaid. Oma uues kodus Earls Courtis mõjus mess tänu suurepäraselt korraldatud vahetähtsadele, toitlustuspunktile ning heledates toonides kujundusele sama kevadvärselt kui kirsioites London. Eesti kirjutajate suurt hulka panid imeks ka mitmed välispartnerid. Jääb vaid loota, et meie lugemiselamused kaugel leitud tõlkeraamatute abil mitmekordistuvad.

Eesti kirjandusega sai tutvuda Eesti Saatkonnas toimunud Viivi Luige raamatu “Ajaloos ilu” esitlusel. Loomulikult kujunes muljetavaldavaks Jürgen Rooste luuleõhtu Covent Gardenis. Mõlema ürituse kohapealse korraldamise au ja vaev kuuluvad Eesti Saatkonna kultuuriatašeile Reet Remmelile. Loodetavasti on eu-

rooplaseks saamise kõrval ruumi ka eestlaseks jäämisele ning meie lugejad näevad armastatud-tuntud eesti kirjanikke juba 17.–19. mail Tallinnas, Saku Suurhallis toimival Balti Raamatumessil.

Erinevalt Londonis toimunud kirjastajatele ja erialainimestele mõeldud soolase hinnaga *business to business* tüüpi messist on Balti Raamatumess vaba sissepääsuga ja mõeldud lugejatele. Lisaks kirjandusprogrammile esitletakse raamatuköögis kokaraamatuid ja aianurgas aiaraamatuid. Oodatud on kogu pere, sest kõikidel päevadel toimub lugemispesa abil mehitatud vahvas lugemisloosiss väikestele lugejatele mõeldud programm ja loosimised ning huvilistele on avatud põnevad näitused.

Kohtumiseni 17.–19. mail Balti Raamatumessil.

uudis

Ammendav ülevaade kogu maailmast

Entsüklopeediakirjastuselt on ilmunud EE 15. köide “Maailma maad”, mis on algupärane süstematiseeritud ülevaade maailmast Eesti vaatepunktist lähtudes.

195 riiki käsitlev teave on esitatud tähestikuliselt. Artikli mahust olenemata on riikide käsitlusel kindel ülesehitus. Iga artikkel algab territooriumi üldise loomustusega, kus antakse muuhulgas ka põhilised arvandmed. Järgnevalt käsitletakse poliitilist süsteemi, riiklikku ja rahvussümboolikat. Pikemad lõigud annavad ülevaate loodusest, rahvastikust, majandusest ja ajaloost. Suuremate riikide (sh NATO liikmete) artiklis on relvajõude puudutav alalõik.

Köite lõpus on teave meretaguste ja sõltlasalade ning alaliste elaniketa alade kohta, ajaloodoktor Mait Kõivu artikkel “Riikide tekkimine” ja andmed olulisimate rahvusvaheliste organisatsioonide kohta.

Noored ootavad uusi raamatuid

Eesti Lastekirjanduse Keskus ja kirjastus Tänapäev kuulutavad juba neljandat korda välja noorsooromaani võistluse.

Romaani sihtgrupp on 14–17-aastased noored, võistlustöid oodatakse 1. detsembriks 2007 Eesti Lastekirjanduse Keskusesse. Täpsem info kirjastuse Tänapäev koduleheküljelt www.tnp.ee.

Varasematelt võistlustelt on tunnustanud Aidi Valliku “Kuidas elad, Ann?”, Katrin Reimuse “Haldjatants”, Helga Nõu “Kuues sõrm”, Diana Leesalu “Mängult on päriselt” ja mitmeid teisi noorsooromaane.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2007

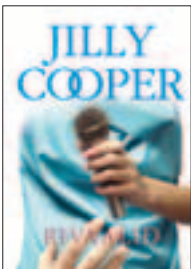

ilmunud

Itaalia keele kursus

Maeve Binchy
Tõlkinud
Lii Tõnismann
Sari "Varraku
ajaviiteromaan"
424 lk
köva köide

Binchyle omases soojas toonis raamat inimestest, kes kohtuvad algajatele mõeldud itaalia keele tundides. Tunde organiseerib keskealine ladina keele õpetaja Aidan, kelle unistus on taas kord sõita Itaaliasse, kus ta noore mehe hena sageli puhkamas käis. Aidanile on kursustel abiks pärast 26-aastast Sitsiilias elamist koju naasnud Nora. Dublinist pärit Nora järgnes 26 aastat tagasi oma armastatule Sitsiiliasse, mehe äkiline surm tõi ta nüüd tagasi Iirimaaale. Nora entusiasm ja energia toovad kursustele igas vanuses õpilasi, kes leiavad peagi, et nad õpivad seal veel ka palju muud peale itaalia keele, ning need tunnid muudavad nende elu.

Rivaalid

Jilly Cooper
Tõlkinud
Tiina Randviir
ja Krista Kaer
464 lk
köva köide

Corinium TV halastamatusse maailma tuleb telemaailma superstaar, šarmantne iirlane Declan O'Hara koos oma särava ja tujuka naise, poja ja kahe teismelise tütrega.

Declan saab väga kiiresti aru, et Corinium TV tegevdirektor Tony Baddingham on ta tööle võtnud ainult selleks, et oma litsentsi säilitada. Õli lisab tulle Cameron Cook, auahne ja halastamatu juhtimisstiiliga produtsent, kelle Tony on samuti Coriniumi värvanud. Kired möllavad, suhted tekivad ja purunevad, telejaama litsentsi nimel ollakse valmis üpris kaugele minema, kuid seda kõike esitatakse Jilly Cooperile omase jälgendamatu huumoriga.

Julge olla

Jana Söderberg
Tõlkinud
Maarja
Aaloe-Laur
112 lk
köva köide

Loomulikult oled sa oma lapsele parim lapsevanem, aga vahel kipud ikka endas kahtlema. Pisut liiga sageli kuuleme end oma lastega kärkimas ja pidevalt saadab meid tunne, et meil oleks nende jaoks rohkem aega vaja.

Sinule, kes sa tunnend end lapsevanemana küll üsna tublina, vahel aga ebakindla või saamatuna on rootsi autori Jana Söderbergi raamat lausa kohustuslik lugemisvara. Autor räägib lähemalt sinu ja su lapse vajadustest ja käitumismustritest ning annab nõu, kuidas üheskoos piire seada ja konflikte lahendada.

Raamatu autor Jana Söderberg on tuntud suhtlustreener ja diplomeeritud psühhoterapeut. Tema põhimõte on, et kui aitame lapsel areneda just selleks indiviidiks, kes ta sisimas on – see tähendab iseendaks –, tunneb laps end palju paremini.

Tartu, 31. juuli 1946. a. Teisel päeval pärast laagrist tagasitulekut. Doktor Grigori Nikolajevitš Bogdanov, doktor Klavdia Nikolajevna Bežanitskaja ja raamatu autor.

Mälestusi vene intelligentsist Eestis

Maie Raitar,

tõlkija

Tamara Miljutina mälestuste-raamatu "Inimesed minu elus" esmatrükk ilmus vene keeles 1997. aastal Tartus. Professor Sergei Issakov on iseloomustanud raamatu saatesõnas autori elurännakut kui Baltimaade vene intelligentside tüüpilist.

Kõigepealt kooli- ja noorusaastad 1920.–1930. aastatel sünnimaal Eestis, kui sai olla veel vaba oma väljendustes ja eelistustes, näha teisi maid, veeta 1930. aastate algul kolm aastat Pariisis. Naasmine Eestisse, keskkonda ja õhustikku, kus oli säilinud kõik see, mis oli olnud omane vene intelligentsi ladvikule möödunud sajandi algul: autunne, võimetus olla alatu, ustavus (s.h abielutruudus ja ustavus sõprusele), lugupidamine, suuremeelne, ilma upsakuseta suhtumine "alamatesse". Selles väärtusteruumis tauniti inimese alandamist, osati ja suudeti andestada eksinule. Hinnati headust ja inimlikkust, austati kultuuri ja teadmisi. Ideoloogiline fanatism oli üldiselt võõras.

Järgnesid 1940. aasta kohutavad sündmused, kui koos abikaasaga rahvusvahelises vene üliõpilaste kristlikus liikumises agaralt kaasa löönud Tamarast sai võimude silmis "taunimisväärne element", arreteeritu abikaasa, kes vaid aasta hiljem samuti arreteeriti. Järgnes viis aastat stalinlikku laagrielu, kaks ja pool aastat hingetõmmet koduses Tartus ning taas arreteerimine ja väljasaatmine kodumaalt – sedapuhku tähtajatult. 1957. aasta suvel asuti siiski taas koduteele.

Vene intelligents Baltimaades

Tamara Miljutina on professor Issakovi sõnul selle meie päevadeks juba

lootusetult kadunud vanaaegse vene intelligentsi kõige iseloomulikum esindaja. Tema vaated elule on just nimelt vene intelligendi, siiralt uskliku inimese vaated, keda on kasvatatud 19. ja 20. sajandi vene kultuuri õilsas vaimus. Seda inimtüüpi on paljude aastakümnete jooksul koheldud üleolevalt, naeruvääristatud, alandatud, kuid viimasel ajal hakatud taas hindama.

Erinevalt kõigega harjunud nõukogude tavainimesest olid need inimesed, 1920–1930. aastate vene intelligents, saanud hoopis teistsuguse kasvatus. Neil olid kujunenud sootuks teistsugused vaated elule ja inimestele, teine moraal. Neil oli ka täiesti erinev elukogemus, olles pärit teisest keskkonnast ja elukorraldusest. Nendele mõjus nõukogude eluviis (veel enam vangla ja laagrid) eriti võõristavalt ja teravalt. Ka nende mälestustes säilis palju sellist, mis libises mööda tüüpilise nõukogude inimese tähelepanust, mistõttu nende meenutused mõjuvad omalaadse terava värskusega.

Andekas jutustaja

Tamara Miljutinale jäi vaatamata katsumustele omaseks tolerantsus, püüd näha inimestes head, mitte kurjust ja rumalust. Tal oli suurepärase mälu ka kõrges eas. Tema meenutustes ei hakka elama mitte ainult inimeste välimus, vaid ka näiteks Pariisi või Tartu üldine olustik 1930. aastatel, järgnevate kümnendite vanglad, tapid, laagrid ja laagrihaigemajad, sisustus, olmedetailid, omaaegsete inimeste igapäevaelu, isegi ammuste tuttavate kõne iseärasused. Miljutina on oma jutustust võrstsitanud eriliste, talle eriomaste humoorikate kirjelduste, detailide ja mõtisklustega, mis ei muutu kunagi üleolevaks või kurjalt sarkastiliseks ning ei jäta teda

maha ka kõige rängemas surutises. Tal oli suurepärase jutustajaanne, mis on jättnud jälje ka tema kirjutatule, mida iseloomustab vahetu suulise kõne stiil.

Tõeliselt huvitavad isiksused

Raamatu pealkiri on väga kõnekas – memuaaride autor ei keskendu kavat-suslikult mitte niivõrd iseendale, kui-võrd inimestele enda ümber. Nimede register sisaldab kokku üle 600 nime. Peale üldtuntud kuulsuste, kellega on elu autorit eri paigus ja situatsioonides kokku viinud põgusalt või need, keda ta on lähemalt tundnud, on Miljutina oma kõige sügavama veendumuse kohaselt püüdnud säilitada tulevaste põlvetele mälestuse inimestest, kes ei kirjutanud oma nime küll suurde ajalukku, kuid kes olid tõeliselt huvitavad isiksused väärimaks jäädvustamist n-ö väikese ajaloo lehekülgedel.

Täiesti unikaalseteks peab professor Issakov "kaadreid" vene kogukonnas kultuurilisest, igapäeva- ja ühiselust Tartus 1920.–1930. aastatel, millest nii mõnigi lisab värvikaid detaile ka eestlaste kultuurilukku: kas või jutustus Lydia Koidula tütre Anna Michelsoni lühiajalisest Tartus viibimisest või Tamara Miljutina ema doktor Klavdia Bežanitskaja kui legendaarse kopsuarsi suhetest kunstikooliga "Pallas".

Inimesed minu elus

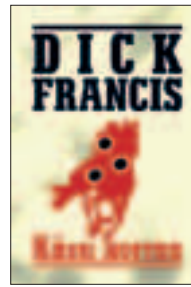
Tamara Miljutina
Tõlkinud
Maie Raitar
392 lk
köva köide

ilmunud

Viimane leegion

Valerio Massimo
Manfredi
Tõlkinud
Pirkko Vähi
400 lk
köva köide

Romaani tegevus algab 476. aastal, Rooma keisririigi lõpupäevil. Viimane keiser on moodustanud talle ustavatest meestest vanade traditsioonide kohaselt leegioni, kuid ka sellel ei õnnestu teda barbarite reetliku rünnaku eest kaitsta. Peagi on keisri perekonnast elus üksnes keisri poeg, noor Romulus Augustus, kuid temagi on vangistatud ja ta elu on ohus. Kuid mitte kõik leegionärid pole surnud – käputäis ellujäänuid otsustab viia ellu võimatu näiva plaani päästa noor keiser ja toimetada ta ohutusse paika.

Käsu korras

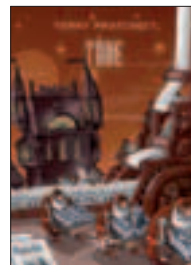
Dick Francis
Tõlkinud
Tiia Loog
288 lk
pehme köide

Endine džoki Sid Halley teab võidujärgi ajamisega seotud riske ja ka seda, et seal pannakse tihti toime kahtlasi tehinguid. Kui aga tapetakse džoki Huw Walker, kes on äsja võitnud suure auhinna, tekib Halleyl kahtlus, kas pole sel lool seost lord Enstone'i murega selle pärast, et ta hobused on hakanud liiga sageli kaotama.

Roger Murgatroyd

Gilbert Adair
Tõlkinud
Riina Jesmin
200 lk
köva köide

Jõulupühad 1930. aastate keskpaigas. Lummetuisanud maamajja Dartmoori nõmme serval on kogunenud külalised. Pööningul lebab aga kõmuajakirjaniku ja väljapressija Raymond Gentry laip, kuul südames. Pööningutoa uks on seestpoolt lukus ning mõrvarelvast pole jälgegi. Õnneks viibib külaliste seas tuntud kriminaalromaanide autor Evadne Mount. Muidugi asub just tema mõistatust lahendama, nagu ikka klassikalistes Briti mõrvalugudes.

Tõde

Terry Pratchett
Tõlkinud
Allan
Eichenbaum
F-sari, 304 lk
köva köide

Ankh Morpork, Kettamaailma elust kihav suurlinn, on välja kannatanud igasugused asjad – liikuvad pildid, uue muusika, Ürgsortsi ja muud vapustused. Nüüd aga jõuab kohale vaba ajakirjandus koos sellega kaasneva konkurentsi ja reporteriga. Trükitööstus on päkapikkude käes ja Ankh-Morporki kodanikel hakkab kujunema veendumus, et lehes kirjutatu on püha tõde. Samal ajal püüab grupp aristokraate vabaneda Patriitsist, kasutades selleks vägagi kõhedustekitavaid mõrtsukaid.

Sünged saladused maalilises Oxfordshire's

Krista Kaer

Inglise alevikes vohav kuritegevus on ilmselt eesti lugejatele väga meelepärane, sest Caroline Grahami raamatud Midsomerist võeti siin väga soojalt vastu. Grahami raamatud on nüüd kõik tõlgitud, kuid lugejaid võib rõõmustada sellega, et ilmuma hakkavad Ann Grangeri ehk täisnimega Patricia Ann Grangeri raamatud, mille tegevus toimub Oxfordshire's väikestes alevikes ja nende ümbruses.

Ann Granger on õppinud Londoni Ülikoolis tänapäeva keeli ja õpetanud pärast seda inglise keelt Prantsusmaal. Hiljem siirdus ta Briti välisteenistusse ning töötas paljudes maades Briti saatkondades ja konsulaatides. Praegu elab ta koos samuti diplomaadist abikaasa ja kahe lapsega Inglismaal.

Politseiinspektor ja uudishimulik diplomaat

Oma välisteenistuse kogemust on Granger kasutanud ära ka kirjanduslikus tegevuses. Nimelt tegutseb tema raamatutes lisaks politseiinspektor Alan Markbyle ka noor daam Meredith Mitchell. Neil tekib vastastikune huvi, millest areneb armulugu ja selle kulgu on samuti võimalik raamatust raamatuse jälgida. Kui Markby peab tegelema kuritegude lahendamisega sellepärast, et see on tema töö, siis Meredith Mitchell satub sageli sündmuste keerisesse juhuslikult või suutmata oma uudishimu talitseda. Ta on harjunud välismaal konsulaarteenistuses tihtipeale üsnagi keerulisi juhtumeid lahendama ning ametniku töö välisministeeriumis ei paku talle erilist huvi. Seepärast haarab ta kinni igast võimalusest, et Londonist välja Cotswoldsi sõita, ning kui seal on parajasti toimunud mingi kuritegu, püüab ta anda selle lahendamisse oma panuse. Et ta on hea suhtleja, siis usaldavad inimesed teda sageli rohkem kui politseinikke.

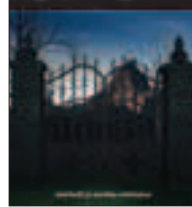
Ann Granger on oma välisteenistuse kogemust kasutanud ka kirjanduslikus tegevuses.

Markby püüab Meredithi samal ajal uurimisest eemal hoida ning üks põhjus on kindlasti ka hirm tema elu pärast.

Igal mõrval konkreetne põhjus

Ann Grangeri romaanides kirjeldatud kuritegusid ei soorita komplekside käes vaevlevad sarimõrtsukad, vaid inimesed, kellel on kuriteoga midagi võita. Igal mõrval on põhjus ning Markby teab väga hästi, et kes on juba korra tapnud, võib tappa uuesti. Ja tõepoolest, kuigi Meredithi tegutsemine aitab sageli mõrvarit paljastada, päästetakse ta ise sageli viimasel hetkel. See teeb nende niigi üle kivide ja kändude kulgevad suhted veelgi keerulisemaks. Mõlemal on seljataga äpardunud suhe ja raske toibumine, kuid oma iseseisvust hindab kõrgemalt just Meredith. Peategelaste kõhklusid ja kahtlusi on kujutatud niisama usutavalt nagu mõrvu ja nendeni viivaid sündmusi. Kuigi need raamatud on võib-olla vähem verised kui Caroline Grahami teosed, jätkub neiski küllaga verd tarretama panevaid hetki.

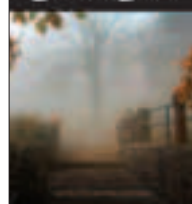
ann granger

Ütle seda mürgikeeli

Ann Granger
Tõlkinud
Viive Nuggis
224 lk
pehme köide

ann granger

Mõrva-hooaeg

Ann Granger
Tõlkinud
Urve Liivamägi
288 lk
pehme köide

ilmunud

Stiiliharjutused

Raymond Queneau
Tõlkinud
Jana Porila ja
Triinu Tamm,
värsstekstid
tõlkinud
Ain Kaalep
80 lk, kõva köide

Raymond Queneau (1903–1976) oli üks põnevamaid ja originaalsemaid kujusid 20. sajandi prantsuse kirjanduses. Suure populaarsuse on pälvinud mitmed tema lõbusad romaanid, mis paistavad silma rahvapärase miljö ja sõnamängulisuse poolest. Queneau osales aktiivselt ka 1960. aastal asutatud Potentsiaalse Kirjanduse Töötöa (Oulipo) tegevuses, mis pööras tähelepanu keelemängudele ja katsetas kõige kummalisemaid vorme.

“Stiiliharjutused” ilmusid esmakordselt aastal 1947, raamatu viimane, täiendatud ja täpsustatud variant ilmus kolm aastat enne autori surma.

Protestantlik eetika ja kapitalismi vaim

Max Weber
Tõlkinud
Jaan Isotamm
Sari “Ajalugu.
Sotsiaalteadused”
368 lk
pehme köide

1905. aastal ilmunud “Protestantlik eetika ja kapitalismi vaim” on väljapaistva Saksa sotsioloogi Max Weberi (1864–1920) üks tuntumaid teoseid, milles analüüsitakse kapitalismi sünni ja arengu vaimseid põhjuseid. Weberit huvitab küsimus, miks arenes moodne kapitalism kõigepealt läänemaailmas. Ta osutab küll mitmele soodsale välistingimusele (teadus, õigusriik jms), ent otsustavaks loeb ta sisemisi tegureid – inimeste vaimseid hoiakuid, mis kujunesid välja reformatiooni tulemusena. Weberi hinnangul kujundas protestantlik eetika välja uue töömoraali ja ratsionaalse eluhoiaku, mis varustasid töö religioosse tähendusega ja muutsid selle “kutsumuseks”. Need arengud sünnitasidki nn kapitalismi vaimu ja suunasid lääne ühiskonna uuele majanduslikule arenguteele.

Tekstimõnu

Roland Barthes
Tõlkinud
Tanel Lepsoo
80 lk
kõva köide

1973. aastal ilmunud “Tekstimõnu” on maineka Prantsuse semiootiku ja kirjandusteoreetiku Roland Barthes'i (1915–1980) hilisloomingu kuulsamaid teoseid. Hüljates teda varem huvitanud süstemaatilised tekstiuringud, huvitub Barthes “Tekstimõnus” tähendusloome protsessidest, nendest mehhanismidest, mis tekstis tähendusi sünnitavad. Tema põhitähelepanu on pööratud tekstile kui “mõnuallikale”, lugeja füüsilisele ja vahetule suhtele kirjandusteoses.

Igivana küsimus: juhus või saatatus?

See raamat on põnevam kui nii mõnigi romaan. Autor teeb meile ühtaegu haaraval ja tõsiseltvõetaval moel selgeks, kuidas on võimalik paremini ära kasutada võimalusi, mida pakub ettenägematus. Biofüüsiku haridusega Stefan Klein, kelle eelmisest teosest “Õnne saladus” (e.k 2004) on saanud rahvusvaheline bestseller, selgitab nüüd uusimatele uurimustele toetudes, mis on juhus, kuidas see tekib – ning miks on meie ajju nii tugevalt programmeeritud usk saatusesse, kõrgemasse ettemääratusse. Me vajame oma elus juhuseid, ehkki kõik see, mida ei ole võimalik planeerida, tekitab meis ka hirmu. Kleini uus raamat õpetab, kuidas juhusega sõbraks saada. “Ainult tänu juhusele sünnib maailmas

midagi uut,” väidab autor. Ja lisab: “Inimesest, kes juhuse oma ellu lubab, võib saada tõeline õnneseen”.

Kui palju määrab juhus?

Raamatu esimeses osas saate teada, mis on juhused ja kuidas nad tekivad. Kui palju erikujusid neil ka ei oleks, on üllataval kombel kõik avaldumisvormid – olgu siis õnnemängus, füüsikas, inimühiskonnas – siiski tagasi viidavad kahele ühisele põhjusele: komplekssele ning enesega seotusele. Need mõtted viivad välja probleemi juurde, kas sündmused, mis satuvad juhuslikult meie teele, ei allu tõepoolest mingile seaduspärasusele – või ei suuda me neid reegleid lihtsalt tabada. Selle taga ei peitu midagi muud kui igivana küsimus: “Juhus või saatatus?”

Juhus kui looja on teise osa teema, mis kutsub teid kaasa rännakule elu algusest Maal kuni arvuti väljatöötamiseni, inimese tekkest kuni meist igaühe isiksuse arenguni. Kui suures osas määrab juhus, milliseks kujuneb meie iseloom, kuidas me elame, keda me armastame?

Teeme juhusest oma sõbra

Raamatu kolmas osa käsitleb meie kokkupuuteid juhustega ja ebakindlusega; see on rännak läbi illusioonide riigi. Üks ohtlikumaid neist illusioonidest on tunda end ülemäära kindlalt – või uskuda, et täielik kindlus on võimalik. Nimelt läheme just siis välja kontrollimatule riskile ning saame sageli ehmatava külma duši osaliseks.

Meie üha ebaülevaatlikumas maailmas tuleb meil pidevalt teha otsuseid,

evimata selleks vajalikku infot. Neljas osa näitab teid saatuslikest valeotsustest hoidumiseks: me saame oma käitumist seada nii, et sellest on meile kasu ka siis, kui välised tingimused üllatuslikult muutuvad. Sellega teeme juhusest oma sõbra. Mäng ootamatusega avab lisaks strateegiaid ideede arendamiseks ja süstemaatiliselt soodsate võimaluste loomiseks.

Kas kõik on juhus?

Stefan Klein
Tõlkinud
Krista Räni
390 lk
kõva köide

ilmunud

Viljandimaa mõisad ja mõisnikud*Alo Särg, 103 lk, kõva köide*

Rikkalikult illustreeritud ülevaade kõikide teadaolevate Viljandimaal asunud rüütlimõisate ajaloost ja tänapäevast alates nende esmamainimisest. Raamatus räägitakse ka käsitletava piirkonna mõisatega seotud tuntumatest baltisaksa aadlikest. Lisaks rüütlimõisate register kihelkonniti ja isikunimed register.

Vana Virumaa. Ehitised ja inimesed*Koostaja Toomas Karjahärm**Postkaarte Sven Karjahärmi kogust**144 lk, kõva köide, ümbrispaber*

Raamat annab ülevaate Virumaa linnade ehitistest ja inimestest kuni Teise maailmasõjani. Suurepärane kinkeraamat, tunnustatud ajaloolase Toomas Karjahärmi koostatud põhjalik saatetekst ning pildiallkirjad paralleelselt eesti, inglise ja vene keeles.

Lõuna- ja Kagu-Aasia pärast II maailmasõda*Martin Hallik, Olaf-Mihkel Klaassen,**Marko Kuura**392 lk, kõva köide*

Tartu Ülikooli õppejõudude koostatud põhjalik, ent samas ladius ja üldarusaadav ülevaade Lõuna- ja Kagu-Aasia konfliktiderohkest ajaloost Teise maailmasõja järgsel ajal. Ajaliselt hõlmab teos aastaid 1945–2005, mõningate ekskurssidega kaugemasse ajalukku ja põhiteemadest kõrvalejäävatesse valdkondadesse. Raamat on mõeldud nii teatmikuks-õppevahendiks tudengitele kui ka sisukaks lugemiseks kõikidele huvilistele. Loetletud maadega tööalaselt või muul viisil seotud inimestele lausa kohustuslik, mõeldud nii ärimehi, diplomaate, turiste jt. Järg Martin Halliku ja Olaf-Mihkel Klaasseni raamatule “Taaveti tähest Talibani langemiseni: konfliktid ja arengud Lähis- ja Kesk-Idas pärast Teist maailmasõda”.

ilmumas

Kolme lövi ja greifi all Põhjasõjas*Eestlased ja lätlased Rootsi armees, nähtuna sotsiaalmajanduslike muutuste taustal**17. sajandi lõpul – 18. sajandi alguses**Kalle Kroon**400 lk, kõva köide*

See Rootsi aja sõjaajalugu tutvustav põhjalik raamat jutustab osalt varem kasutamata arhiivimaterjalide põhjal Suure Põhjasõja aastail Rootsi armees eestlastest ja vähemal määral lätlastest moodustatud väeosade loomisest, struktuurist, relvastusest jm varustusest, väljaõppest ja lahinguteest. Ajaloolasest autor käsitleb teemasid nagu maarügemendid ja -pataljonid (nn maamiilts), maa- ehk seisuste tragunid, Tartu Peipsi laevastik ning ajutised maakaitseformeeringsed. Juttu on ka maarahva osalusest värvatud vägedes. Sõjasündmuste kirjeldus ulatub kuni eestlaste osaluseni Lesna- ja ja Poltaava lahinguis ning 1710. aasta kapitulatsioonideni. Ruumi on jäetud ka kuningas Karl XI riigireformide ja suure reduktsiooni kirjeldamisele, mis löid eeldused eestlaste-lätlaste ulatuslikuks kaasamiseks Rootsi sõjaväeteenistusse, ning Põhjasõja-aegsetele võitlustele nende väeosade poolt ja vastu. Raamat on rikkalikult illustreeritud ja varustatud mahukate lisadega.

Kohanemine ja vastupanu: Eesti haritlaskond 1940–1987*Toomas Karjahärm, Väino Sirk**1000 lk, kõva köide*

Raamatus vaadeldakse eesti intelligentsi ajalugu 20. sajandil kolme järjestikuse okupatsiooni aastail. Käsitlet haarak järgmisi põhiküsimusi: nõukogude haridussüsteem ja kõrgkoolid, haritlaskonna ettevalmistamine ja üliõpilaskond, kompartei kultuuri- ja haritlaspoliitika, haritlaskonna peamised rühmad – pedagoogid, meditsiinitöötajad, tehnikaspetsialistid ja insenerid, põllumajanduse asjatundjad, juristid, ametnikud, ohvitserid, kultuuritöötajad, vaimulikud, kunstiintelligents (kirjanikud, kunstnikud, muusikud), teadlased.

Raamatu aluseks on ajaloodokumendid, statistika, sotsioloogilised ja biograafilised uurimused, kaasaegsete mälestused ja autorite isiklikud tähelepanekud. Sisaldab rohkesti dokumente ja teatmelisi lisasid.

Selle raamatuga jõuab lõpule eesti haritlaskonna üldistava kolmeköitelise ajaloo koostamine samade autorite poolt. Iga köide on eraldi võetav tervik, ent nende vahel on ajaloo jätkumise ja järjepidevuse side. Koos käesoleva köitega moodustub ülevaatlik ja andmeterohke triloogia Eesti ühiskonna vaimsest eliidist, haridus- ja kultuurielust ning ühiskondlikest ideedest ligi kaheksa aasta jooksul.

TOOMAS KARJAHÄRM, VÄINO SIRK. Eesti haritlaskonna kujunemine ja ideed 1850–1917. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1997. [1. köide.]

TOOMAS KARJAHÄRM, VÄINO SIRK. Vaim ja võim. Eesti haritlaskond 1917–1940. Tallinn: Argo, 2001. [2. köide.]

Kristjan Raua “Iru ämm” annab põhjust oletada, et Eestis on ehitatud püstkividega megaliitsõõre. Jaana Volli foto.

Rahvusliku eneseteadvuse kosutuseks

Andres Adamson,*ajaloolane*

Kas Eesti kiviaedade vanim kihistus on vanem kui siinne põllundus ja orienteeritud astronoomiliselt? Kas megaliitkultuur ulatus Eestisse? Kas muistsete kivistruktuuride geomeetria paljastab iidseid matemaatikateadmisi? Kas kivi- ja pronksiaegsetel muinaseestlastel oli arvatust tunduvalt kõrgema tasemega kultuur?

Põnev autor, fantastilised teemad

Selle raamatu autor Maie Rimmel pole oma aja kohta tüüpilise elukäiguga. Aastal 1957 jäi ta poliitilistel põhjustel ilma tookordse Tallinna 7. keskkooli kuldmedalist. Õppis kümme aastat Tartu Ülikooli (tollal TRÜ) kolmes teaduskonnas: tudeeris filoloogiat, arstiteadust ja bioloogiat; lõpuks sidus end teadusmetodoloogia eriprogrammiga, olles Tartu 1960. aastate kvaliteetse filosoofiakoolkonna jünger (modelleerimine, kategoriaalne analüüs, teleoloogilised tsivilisatsioonimudelid). Lõpetas ülikooli *cum laude*.

Teda koolitati küll ülikooli õppejõuks, aga tema valis esialgu hoopis akadeemilise teadlase ja luuletaja režiimi. Mõnikord luges ühe või teise kõrgkooli juures tudengitele loenguid – aga harva, sest ei osanud eksameil hindeid panna ega viitsinud kaks aastat järjest sama juttu rääkida. Eelistas vaba

inimese vaesust korraliku kodaniku ideaalidele. Selline elulaad viis ta üha kaugemale praktilise elu nõuetest. Aga teaduses – kui elust n-ö õiges suunas irduda – võib see tähendada teoreetilist mägironimist, tõusu sinna, kus õhk lustlikuks hingamiseks hõredaks jääb, aga vaated on fantastilised.

Selliseid tõuse tunnistavad teemad, millesse autor on süvenenud: Baeri rehabiliteerimine, ontofüleetika, teadusmetodoloogia matematiseerimine, Komenský aabitsa häälestamine nüüdisaegsele loodusteaduslikule maailmapildile, mammutistepide protoeestlased, kiviaegne teadus Läänemere ääres. Olgugi et tema mõjul muudeti ontofüleetika ja Komenský aabitsa mentaaltehnoloogiad maailmateaduses, pole tal õnne olnud Eestis jumaldatud Citation Index'iga.

Niipalju autorist, nüüd raamatu juurde.

Kes olid protoeestlased?

Luuletamine on õpetanud autorit valima sõnu, teadusmetodoloogia – mõtteid. Tagajärg on mitmekihiline raamat asjahuvilistele ja eriteadlastele. Viimastel on mõistlikum alustada lõpust, kus ei räägita mitte mõistatuslikust Muinas-Eestist, vaid tutvustatakse teaduslikku uurimisprogrammi “Eesti megaliitikum”. Ent kõigil lugejail oleks arukas varuda endale ka pliiats-paber, joonlaud-sirkel. Kuna raamat meie esivanemate, protoeestlaste ja muinaseestlaste teadusvaadete kohta on haruldane, on püütud võimaldada igale lugejale mõnu

ise kaasa lahendada geomeetriaülesandeid, mida siinmail muiste vallati. Võite nende taset võrrelda sellega, mis teile endale koolis õpetati.

Kui aga matemaatika on nii kauges jäänud, et pakutud võimalus pole mingi lust, lugege seda raamatut terake pinnapealsemalt, ainult sõnu, sõnu ja sõnu. Ka siis saate sõnumi: protoeestlased olid euroopaliku tsivilisatsiooni ürgsete aluste loojad, ka muinaseestlased polnud kirjaoskamatud barbarid. Meie esivanemad oli ajalooline kõrgkultuur, mida kiviaedade keskel mängiv talulaps tundis paremini, kui tunneb kõrgkultuuri aluseid enamus meie tänastest lastest. Kuidas see unuda võis, sellest raamat ei räägi.

Kellele selline raamat on kirjutatud? Kõigile neile, kelle rahvuslik eneseteadvus kosutust vajab. Ajupesuga eriteadlastele. Ajupesuta eriteadlastele. Ei maksa põlata populaarteaduslikku rüüd, mis teksti õlule heidetud Eesti raamatuturu tarvis. Raamatu mentaalsed trikid on nii kõrgel professionaalsel tasemel, et nõuavad tõsist teaduslikku diskussiooni, mitte ähmasepilgulist kõrtsikaklust.

Mõistatuslik Muinas-Eesti*Maie Rimmel**224 lk**kõva köide*

Parim ajalooramat on “Kindralfeldmarssal Barclay de Tolly”

Peep Pillak

2006. aasta parima eestikeelse ajalooramatu valis ajaloodoktoritest ekspertkomisjon koosseisus Mait Kõiv (esimees), Andres Kasekamp ja Indrek Jürjo. Tosina esitatud raamatu hulgst jäid lõpuks sõelale kaks: kaasaegse ajalookirjutuse küsimuseasetusi järgiv Tiina Kala, Juhan Kreemi ja Anu Männi “Kümme keskaegset tallinlast” ning Rein Helme “Kindralfeldmarsal Barclay de Tolly”, mis on kirjutatud traditsioonilise sõjaajaloo laadis. Ekspertkomisjon pidas pärast pikka mõlema raamatu plusside ja miinuste kaalumist siiski terviklikumaks ja õnnestunumaks teoseks Rein Helme monograafiat.

Sõjaajaloolase Rein Helme (21. II 1954 – 31. XII 2003) eriline kirg oli *Napoleonica* ja selles valdkonnas oli ta parim asjatundja Eestis. Raamatu käsikiri Napoleoni sõjaväljal löönud Barclay de Tollyst (1761–1818) valmis juba 2001. aastal, kuid saatuse tahtel pidid selle toimetamise ja trüki väljaandmise lõpule viima Rein Helme ajaloolastest abikaasa Eneken ja poeg Peeter.

Mait Kõiv annab ajalookirjanduse aastapreemia üle Eneken ja Peeter Helmele.

Nemad võtsid 30. märtsil Riigiarhiivis toimunud pidulikul tseremoonial Rein Helmele postuumselt määratud aastapreemia ka vastu.

Vene ajalookirjanduses on püütud Barclay de Tolly tähtsust igati vähendada, sest tegemist oli venelaste jaoks võõrapärast nime kandva väejuhiga. Ka Lev Tolstoi on romaanis “Sõda ja rahu” süvendanud müüti, justkui oleks Bar-

clay de Tolly olnud välismaalane, kellele Venemaa olud ja venelase hing võõraks jäid. Rein Helmel on õnnestunud seda väärarusaama murda ja põhjendada: hoopis kangelaseoreooliga pärjatud Kutuzov oli lahingutegevuse tegelikuks juhtimiseks liiga vana ja haige.

Rein Helme vaatleb kaasmaalasest Barclay de Tollyst kirjutades Eesti ajalugu üleeuroopalises kontekstis ja samas

Euroopa ajalugu meie vaatenurgast. Raamat on teaduslik uurimus klassikalises mõttes, koos viidete ja muuga, kuid samas on see kirja pandud loetavas ja kaasahaaravas stiilis, kohati lausa ilukirjandusliku lennukusega. Seda tänu autori silmapaistvale eruditsioonile ja uuritava teema täielikule valdamisele. Kokku on võetud meist ida- ja läänepool ilmunud ajaloouurimuste senised tulemused ning arhiividest käibele toodud rohkesti uusi ajalooallikaid.

Rein Helme monograafia Barclay de Tollyst ei rika mitte ainult ajaloo uurimist Eestis, vaid on kindlasti laiem tähendusega. Äramärkimist väärib asjaolu, et sisuliselt kõrgetasemeline monograafia valiti 2006. aastal ka Eestis ilmunud 25 kaunima raamatu hulka.

Kindralfeldmarssal Barclay de Tolly

Rein Helme
Kujundanud
Andres Tali
480 lk
kõva köide

ilmumas

A ja O taskuteatmik 2007. Miljon fakti

570 lk, pehme köide

Sari “A ja O taskuteatmik” on olnud juba 15 aastat teatmekirjanduse enim müüdud teoste hulgas. 2005. aastal ilmus väljaande kuues trükk. Mais ilmuv “Miljon fakti” esitab infot tabelitena üheteistkümnes teemavaldkonnas. Varsamat teavet on uuendatud ja täiendatud, kolmandik materjali avaldatakse esmakordselt – hulgaliselt uusi tabeleid ja arvandmeid on lisandunud kõikidesse valdkondadesse. Loetu mõistmist hõlbustavad rohked värvitahvlid, joonised ja diagrammid. Taskuteatmik on põnev teabevaramu igas vanuses lugejale. See on raamat, mis peaks olema iga mälumänguri, ristsõnalahendaja ja õpilase riulil.

www.koolibri.ee KOOLIBRI

Teekond tardunud helide maailma

“Tardunud helide maailm” on raamat, mis viib meid haaravale teekonnale helisalvestuse ajalukku. Heino Pedusaar toob meie silme ette helitehnika arenguloo selle algusaastaist 19. sajandi lõpus kuni tänapäevani, tehes seda õige mitme kandi pealt ja sageli mõnusa muige saatel. Vaadeldavale ajajärgule omast hõngu lisavad rohked väljavõtted tolleaegsetest ajalehtedest ja reklaamidest, mis enamasti pärinevad 20. sajandi esimesest poolest. Kõik see on koondatud haaravaks looks, mida täiendavad arvukad fotod ja helinäited CD-l. Jääb vaid lisada, et paljud pla-

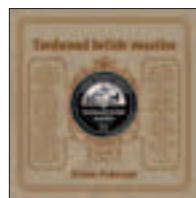
dile kogutud helikillud kuuluvad üsna haruldaste hulka.

Helitehnika kujunemislugu on puhtu olnud lustakalt uperpallitav ja tulvil ootamusi. Rööpsed uurimused, peaaegu identsed leiutised, samaaegselt esitatud privileegitaotlused kahelt omalt tegutsenud leidurilt, tahtlikud või tahtmatud mõõduvõtmised rivaalidelt, patentimata jätmised ja loendamatud esmaõigusetülid, kompaniide pankrotid ja taassünnid, sekka tõhusad ideed ja konstruktsioonid tehnika vallas lausvõhikult ning selle kõrval äraarvamata nõmedad konstruktsioonid spetsialistidelt – just niisugune oli selle põneva tehnikaharu üleilne ja eilne päev.

Tehnika- ja muusikaajakirjanik Heino Pedusaar on praeguseks jõudnud sellesama tardunud helide maailma veeres viibida juba kuus aastakümnet. Selle aja jooksul on tulnud tegelda nii esimeste vaharullfonograafide kui ka nüüdisaja digitaaltehnoloogiaga, kõik vahepealne kaasa arvatud. Heino Pedusaar alustas kutsetööd võimendipoisina 1947. aastal, et hiljem jätkata diskograafina sõjaeelsete eesti heliplaatide kogumist-uurimist-süsteematiseerimist, samuti nende taasväljaandmist. See mitmekülgne tegevus tõi kaasa ka rahvusvahelise tunnustuse.

Mitmes valdkonnas on Pedusaar Eestis olnud lausa pioneer: esimese

magnetofoni (1949) ja esimese elektrioreli “Variola” ehitaja (1954–1961 koos füüsikateadlase Anatol Sügisega), esimeste stereofooniliste katsesaadete korraldaja Eesti Raadios (1961–1962). Sõnaosava autorina on Heino Pedusaar olnud avara haardega ja alati konkreetse ainevalda põhjalikult süüviv.

Tardunud helide maailmas

Heino Pedusaar
192 lk
kõva köide, CD

ilmunud

Claude Monet. Elu ja looming
Birgit Zeidler
Sari “Väike kunstiraamat”
96 lk
pehme köide

Henri de Toulouse-Lautrec. Elu ja looming
Udo Felbinger
96 lk
pehme köide

“Väike kunstiraamat” on monograafia sari, mis hõlmab kunstiajaloo silmapaistvamaid kunstnikke. Populaarne sari on saanud täiendust: ilmunud on Claude Monet ja Henri de Toulouse-Lautreci elu ja loomingut tutvustavad raamatud, mis on mõeldud laiale sihtrühmale. Lugejale tutvustatakse kunstnike loomeperioode ja -võtteid, mainitakse eraelulisi seiku ja ühiskondlikku mõju, samuti ajalist konteksti. Raamatule annavad lisaväärtuse rikkalikud illustratsioonid koos selgitustega teose sünniloost, tähtsatest aspektidest ja praegusest asukohast.

Samas sarjas on varem ilmunud monograafiad sellistest kunstnikest nagu Dalí, Michelangelo, Cézanne, Picasso, Van Gogh, Leonardo da Vinci.

Müütidest võrsunud

Koer, kes oli näinud jumalat

Dino Buzzati
13 fantastilist juttu
tõlkinud Anne Kalling
112 lk
pehme köide

Dino Buzzati on kahtlemata üks omapärasemaid, hinnatavamaid ja tõlgitavamaid itaalia kirjanikke. Eesti lugeja tunneb Buzzatit siiani “Tatarlaste kõrbe” (1991, 2005) ja jutukogu “Merekoll” (1988) autorina. Käesolev tõlkevalik on mõeldud lugupidamisavaldusena kirjanikule tema 100. sünniaastapäeva puhul. Buzzati lemmikžanr on fantastiline jutustus – ja tegemist pole mitte teaduse või tehnika valdkonda kuuluva fantastikaga, vaid psühholoogilise fantastikaga. Tema jutustus on kord muinasjutt, kord allegooriline mõistujutt, kord filosoofiline essee. Käesoleva raamatu valik on tehtud “Saladuste poe” (La boutique del mistero) 31 jutu hulgast.

Lehvivad sümbolid

Maailma riikide lipud

Maria Costantino
240 lk
pehme köide

Lipud on sajandeid olnud oluline vahend oma kuuluvuse ja ustavuse kuulutamiseks, olgu tegemist truudusega valitsusele, usule või rahvusele. Teatmeteosest saab infot lippude ajaloo ja sümbolika kohta, alates esimestest liputaolistest sõjaväetähistest kuni tänapäevaste rahvuslippude ni. Kokku üle 200 riigi lipud on ära toodud riikide kaupa tähestikulises järjekorras, kõrval väikesemastaabiline kaart riigi ligikaudse asukohaga. Iga lipu juures on lühikärgeline riigi ajaloo ja tähtsamad faktid (pealinn, riigikeel, rahaühik, olulisemad usundid, lipu mõõtmed). Sissejuhatuses tutvustatakse kokkuvõtlikult lippude ajalugu, nende tüüpe ja tähendusi, nagu ka kasutatavat värvisümbolikat ajaloolises ja kaasaegses kontekstis. Raamatu lõpust leiab huviline tuntumate rahvusvaheliste organisatsioonide lipud.

Viikingite maailma hiilgus

Else Roesdahl

Viikingiaega ümbritseb eriline muinasjutusära. 300 aasta jooksul, 8. sajandi lõpuaastatest kuni 11. sajandi keskpaigani, mängisid skandinaavlased tähtsat rolli paljudes dramaatilistes ja pöördelistes sündmustes mitmel pool Euroopas. Viikingid tungisid enam-vähem kõikjale, kuhu nende laevad ligi pääsesid ja jätsid endast jälgi, mis on veel tänapäevalgi märgatavad.

Stereotüübid viikingitest

Viikingihuvist ajendatuna on sündinud paljud raamatud ja filmid, asutatud on muuseume ja rekonstrueeritud ajaloomälestisi. Viikingisümbboleid kasutatakse usinalt suveniiritööstuses ja reklaamimaailmas. Viikingitest on saanud omamoodi Põhjamaade kaubamärk.

Skandinaavlaste endi teadvuses on viikingiaeg kuulsusrikas periood, mil nende esivanemad välismaal suuri tegusid tegid. Ka viikingite kodumaad arenesid tohutu kiirusega: loodi Taani ja Norra, kujunemas oli Rootsi riik, võeti vastu ristiusk, tekkisid linnad ja toimus palju muud, mis pani aluse tänapäeva Skandinaaviale. Loomulikult on viikingiajal oluline koht Põhjamaade rahvusromantikas ja eneseteadvuses.

Nii kodu- kui välismaal tulid viikingid mõnikord laevadel, mõõgad käes, ja tegid veretööd: riisusid kirikuid, pressisid raha välja, sõdisid, tapsid ja võtsid inimesi vangi. Traditsiooniliselt

ongi viikingeid nii ühekülselt kujutatud. Sellise pildi löid tolleaegsed Lääne-Euroopa kirjaoskajad mungad, kes kaldusid üles tähendama just erakorralisi ja vägivaldseid sündmusi. Keskajal võimendasid seda ka jutuvestjad ja ajaloolased, jõulist rahvuslikku identiteeti otsivad Islandi saagade kirjutajad.

Viikingite saavutused

Viikingite hulgas oli aga ka kuninga- kes tegelesid keeruka suurpoliitikaga; insenere, kes ehitasid linnuseid ja sildu; kaupmehi, kes käisid pikkadel ärireisidel – näiteks Põhja-Norrast Taani lõunapiirile, Stockholmi-lähedasest Birkast Venemaale, Islandilt Dublinisse.

Viikingid olid maadeavastajad, kes koloniseerisid seni asustamata alad Põhja-Atlandil – Fääri saared, Islandi ja Gröönimaa; umbes 1000. aastal jõudsid viikingid esimeste eurooplastena Ameerikasse. Mujal, näiteks Inglismaal, asusid viikingite väesalgad elama vallutatud maadele, harisid seal põldu ja löid sidemeid kohalike elanikega, või asutasid kaubanduskolooniaid, nagu Dublinis.

Mõnes paigas, näiteks Venemaal, sai viikingitest majandus-poliitiline ülemklass. Skandinaavlased olid ametis ka Bütsantsi keisri ihukaitses või teenisid tavaliste palgasõduritena. 911. aastal andis Prantsuse kuningas Seine'i jõe suudmes maad viikingipealik Rollole. 1066. aastal vallutas Rollo pojapoeg William Inglismaa trooni – tema järglased istuvad sellel tänase päevani.

Suurem osa skandinaavlastest elas

Taanist leitud viikingite kaubalaeva Skuldelev 1 koopia meresõidul.

aga rahumeelselt ja ajastu dramaatikast küllaltki puutumatu, tehes igapäevast tööd ja toites peret. Aeg-ajalt kuulsid ka nemad põnevaid lugusid sellest, kuidas kaasmaalased Pariisi vallutasid, Bagdassis sõitsid või kuidas nende laevad Põhja-Atlandil uppusid.

Viikingiaja kolm sajandit

Põhjamaade kultuur oli iseseisev ja sellel olid tugevad traditsioonid. Viikingiaja kolme sajandi jooksul see muutus ja arenes, võttis vastu ja töötas läbi tohutul hulgal välismaareisidelt koju kaasa toodud mõjutusi.

Meie arusaam viikingiajast on muutunud suuresti just tänu skandinaavlaste argielu uurimisele. Selgub, et nende

ühiskond oli tehniliselt ja organisatoorselt üllatavalt kõrgel tasemel. Varem olid viikingid meie kujutluses südid, otsekohesed ja vaprad seiklejad või siis metsikud ja barbaarsed, kirvest viibutavad mereröövlid, nende ühiskonda peeti enam-vähem demokraatlikuks.

Praeguseks on aga selge, et viikingiaegne ühiskond oli tugevalt kihistunud ning nende maailm oli palju keerukam ja huvitavam kui varem arvatud. Aeg oli rahutu ja pakkus haruldasi võimalusi. Oma erilise kohanemis- ja algatusvõime abil jõudsid viikingid erakordsete tulemusteni.

...

Else Roesdahl (s 1942) on Taani Aarhuse Ülikooli arheoloogiaprofessor.

“Viikingite maailm” on üks põhjalikumaid viikingi-teemalisi raamatuid maailmas. Eestikeelne tõlge ilmub kõige värskema, seitsmenda trüki põhjal, mis on ka suurepäraselt illustreeritud fotode, jooniste ning kaartidega.

Viikingite maailm

Else Roesdahl
tõlkinud
Tiina Toomet
324 lk
kõva köide
värvitrükk

Elust enne Kolumbust

Muistne Ameerika

Nicholas J. Saunders
Tõlkinud Martin Ellermaa
275 lk
kõva köide

“Muistne Ameerika” on ülevaade Meso-Ameerika ja Lõuna-Ameerika vanadest tsivilisatsioonidest. Sageli arvatakse ülevõlvalt, nagu oleks arenenud ühiskond Ameerikas tekkinud alles Kolumbuse retkede järel. Aastal 1492 kohtusid Kariibi mere piirkonnas kaks maailma – indiaanlaste ja eurooplaste oma. Avastatud maad asustasid inimesed, kes näisid asju teisiti kogevat, nad elasid ja surid teise maailmataju järgi. Lisaks tohutult erinevate keelte ja tehnoloogiate põrkumisele oli see kohtumine tsivilisatsiooniga, mille ettekujutused haigustest, filosoofiast, moraalist, teadusest ja looduslähedase maailma inimlikust kogemisest olid arenenud üdini teist teed pidi.

Ameerikas olid välja kujunenud mitmed tsivilisatsioonid, koos oma eripärase keele, institutsioonide, arhitektuuri ja religiooniga. Meso-Ameerika ehk Kesk-Ameerika osas tutvustatakse peamiselt olmeeke, sapoteeke, maiasid, asteeke ja Teotihuacáni kultuuri. Lõuna-Ameerikast on põhjalikumalt juttu inkadest ning Chavíni, Moche, Nasca, Wari, Tiwanaku ning Sicáni ja Chimú kultuurist. Raamat on illustreeritud kaartide, jooniste ja fotodega. Tõlge on varustatud Tarmo Kulmari kommentaaridega.

Nicholas J. Saunders on Kolumbuse-eelse Ameerika ajaloo tunnustatud asjatundja. Ta töötab õppejõuna Londoni University College'is.

Tauno Vahter

Maadeavastuste kuldaeg

Tauno Vahter

Käesolev raamat on põhjalik ülevaade maadeavastuste kõige kuulsamast ajastust, eurooplaste uurimisretkedest aastastel 1400–1600. See periood, isearanis pärast 1492. aastat, pakkus eurooplastele jahmatavaid muutusi ja suurt põnevust. Esimest korda inimkonna ajaloos sündis üldisem ettekujutus Maast ja selle paljudest rahvastest. Ainult Vaikse ookeani põhjapoolsed veed ja rannikud ning selle lõunaosa alles ootasid uurijaid. Aafrika, Põhja- ja Lõuna-Ameerika ning Aasia olid Euroopale otsesidemeteks ja kaubavahetuseks juba lahti. Maa rahvaste geograafiline ühendamine on üks tähtsamaid sündmusi ajaloos, mis tõi kaasa nii head kui ka halba.

Erinevalt paljudest sarnastest raamatutest, ei jutusta “Uued maailmad”

üksnes kuulsamatest maadeuurijatest nagu Christoph Kolumbus, Vasco da Gama või Fernão de Magalhães – siin on juttu sadadest maadeuurijatest, kes kõik trotsisid ohte ja aitasid kaasa maailmapildi avardamisele. Käesolevasse raamatusse on püütud haarata võimalikult palju uusi teadmisi, mida on avastatud viimastel aastakümnetel. Autor räägib raamatus maadeavastustest ka laiemalt.

Juba Vana-Kreeka ja Vana-Rooma kaupmehed tegid reise Indiasse ning Hiinasse, norra ümberasujad jõudsid keskajal Põhja-Ameerikasse umbes 1000. aasta paiku, Marco Polo ning tema kaasaegsed kaupmehed ja misjonärid reisisid kolmeteistkümnendal sajandil läbi Aasia, Ibn Battuta tegi retki Aafrika islamimaadesse, Euroopasse ning Aasiasse neljateistkümnendal sajandil ja Mingi-perioodi hiinlased merereise India ookeanil viieteistkümnendal sajandil.

nenda sajandi algupoolel – kõik need koos avardasid mainitud ühiskondade geograafilist silmapiiri, kuid ainult ajutiselt.

Raamatus tutvustatakse erinevate kultuuride ettekujutusi maailmast, mis aitab selgitada järgnenud suuri ekspeditsioone ja neile pandud ootusi. Raamat sisaldab rohkelt kaarte, jooniseid, kronoloogilisi tabeleid ja registreid.

Uued maailmad

Suured
geograafilised
avastusreisid
1400–1600
Ronald H. Fritze
tõlkinud
Matti Piirimaa
292 lk
kõva köide

Pildid ema raamatule

Piret Raud,

raamatu illustreerija

Aino Pervik on minu ema. Meeter viiskümmend kaks sentimeetrit pikk ja seitsekümmend viis aastat vana. Väga hea lastekirjanik ja kõige armsam inimene, keda tean. Tema kinkis mulle mu esimesed värvipliatsid ja esimese Modigliani-albumi. Tema kirjutatud oli esimene raamat, mida illustreerin.

Kui kirjastus Tänapäev palus mul joonistada pildid ema värskeimale raamatule “Suleline, Puhuja ja must munk”, siis ei saanud ma vastata teisiti kui nõusolevalt. Ema juttude illustreerimisele ütles ei ju ainult loll. Iga eesti illustraator teab, et Perviku raamatud on pilditegijale tõelised maiuspälad, sest need lausa kubisevad maalilistest tegevuspaikadest ja värvikatest tüüpidest.

Erand pole ka “Suleline, Puhuja ja must munk”, mis oma fantastilise tegelaskonna mitmekesisuse poolest ületab kõik ema eelmised raamatud. Lisaks loo peategelastele Väikesele Õudikule, Karvasele, Sulelisele, Puhujale ja oma verist pead kaenlas kandvale kummitusmungale tegutseb siin oma mõnikümmend põnevat inimtegelast. Ja inimesi joonistada mulle meeldib. Eriti selliseid ilustamata tüüpe, kes ema raamatutes elutsevad. Inimesi, kel on kõigil küljes omad vead ja veidrused.

Ema räägib oma raamatutes kurjusest ja headusest. Tema kirjeldatud kurjad tegelased ei ole kunagi naljakalt nunnud, nagu seda lastekirjanduses vahel ette tuleb, vaid ikka tõega pahad. Nii saab ka kõige riualikum lugeja aru, miks kurjusega võidelda on vaja. Raamatu headele tegelastele ei ole seda võitlust kergeks tehtud. Pole neil abiks mingeid erilisi üleloomulikke võimeid ega muinasjutulisi võlukepikeisi, ainult

puhas südametunnistus ja tükike tervet mõistust.

“Suleline, Puhuja ja must munk” on põnev ja hoogne raamat. Seda illustreerides lasin end raamatu hoost kaasa haarata, mistõttu suurem osa piltidest valmis suure vabaduse ja rõõmuga. Loobusin kohe alguses igasugusest üksikasjalikumast kavandamisest ja hariliku pliatsiga ettejoonistamisest, et miski mu tööd ei kammitses. Joonistasin tuššise sulega otse paberile ja ehkki sellisel moel töötades tuli mul suur hulk viltuläinud pilte paberikorvi visata, said tegelaste näod ja poosid lõpuks oluliselt ilmekamad, kui see täpselt ettejoonistatud kavandit järgides õnnestunud oleks.

Pilte tuli teha palju, sest raamat on paks. Aega joonistamiseks oli aga vähe. Aja pidin leidma teiste tööde kõrvalt ehk argipäevade hilistel õhtutundidel ja nädalavahetustel. Mida lähemale jõudis töö tähtaeg, seda närvilisemaks

muutus olukord. Eks see lakkamatu joonistamine ikka väsitas. Pealegi olid mul mehe särgid kõik puha triikimata ja poeg pidevast makaronisöömisest surmani tüdinud. Vahel ma helistasin emale ja lasin tal ennast kui vaest ületöötanud last natuke haletseda.

Nojah – ema meelet on makaronid ju täitsa maitavad.

Lõpuks said pildid valmis, õigeks tähtajaks, muide. Läksin ja näitasin neid emale. Ema kiitis mind ja andis kommi.

Aino Pervik
Suleline, Puhuja ja must munk
“Minu esimene raamat”
352 lk
kõva köide

Sellised on Aino Perviku kirjutatud ja Piret Raua joonistatud tegelased raamatust.

ilmunud

Rooma jumalad ja kangelased

Leo Hjortsø
Tõlkinud Lia Eller ja Piia Pedakmäe
kõva köide
192 lk

Jumalused ja müütilised kangelased olid osa vanaaja roomlaste igapäevaelust ning mõjutasid tugevalt nende mõttemaailma. Iga roomlane, olgu mees või naine, laps või täiskasvanu, talupoeg või senaator, rääkimata preestritest ja Vesta neitsitest, puutus igas oma elu aspektis rohkem või vähem kokku religiooniga.

“Rooma jumalad ja kangelased” ongi põhjalik sissevaade vanaaja roomlaste elusse, rõhuasetusega rollil, mida selles mängisid jumalad, alates peajumal Jupiterist ja lõpetades õnnjumalanna Fortunaga, ning heerosed, alates legendi järgi Rooma linna rajanud Romulusest ja lõpetades õnnetu saatusega Lucretiaga.

Raamatu autor Leo Hjortsø, kelle teostest on varem eesti keeles ilmunud populaarne “Kreeka jumalad ja kangelased” ei piirdunud tolle ajastu usu faktilise kirjeldamisega, vaid läheb kaugemalegi, püüdes vanade roomlaste uskumusi mõista ning tõlgendada.

“Meie ajani ulatunud rooma religioonilugu võib võrrelda peaaegu pooleldi hävinud mosaiigiga, mille arheoloogid on maa seest välja kaevanud. On vaja suurt kannatlikkust, et koguda kokku need minevikust päästetud kivid millekski, mis annaks tervikpildi. Puuduva peab korvama teaduslik kujutlusvõime. Ent just need asjaolud muudavad rooma religiooni tundmaõppimise eriti põnevaks,” kirjutab autor.

Ta tõmbab huvitavaid paralleele veel varasema aja ja ka tänapäevaga, näidates nii seda, kust on pärit vanade roomlaste tavad, kui ka seda, kus on peidus paljude nüüdisaja sõnade ja kommete juured. Raamatus on rohkesti illustratiivset ainet: katkeid endisaegsete ajaloolaste kriitilistest tekstidest ja põhjalikult kommenteeritud kunstilist materjali.

Põhjalik register ja sisukord võimaldavad raamatut kasutada teatmeteoseana.

Priit Põhjala

Merevaigutuba

Catherine Scott-Clark ja Adrian Levy
Tõlkinud Riina Jesmin
400 lk
kõva köide

Merevaigutuba tellis 1701. aastal Preisimaa kuningas Friedrich I, kuid selle peenelt töödeldud suured, kullast palju kallimad paneelid saadeti 1717. aastal kingituseks Venemaa tsaarile Peeter Suurele. Pärimisõiguse alusel järgmistele valitsejapõlvvedele edasi antud toa pani viimaks üles Katariina Suur oma Peterburi-lähedasse lossi. 1866. aastal lossi külastanud luuletaja Théophile Gautier on vaimustuses: “Silm on hämmastunud ja pimestatud selle varjundite rikkusest ja soojusest, milles on esindatud kõik kolase spektri värvid, suitsutopaasitoonist kahvatu sidrunkollaseni.”

Venemaa hiilguse sümbol Merevaigutuba jäi Tsarskoje Selo peaaegu kaheksajaks aastaks. Kui natsiarmee 1941. aastal Nõukogude Liitu tungis, evakueerisid nõukogude kuraatorid miljoneid väärtuslikke esemeid, et aga Merevaigutuba oli mahavõtmiseks liiga habras, peideti see ära. Kuid tuba leiti: paneelid kisti seintelt maha, pakiti kastidesse ja saadeti Königsbergi, kuhu need jäid natside kapituleerumiseni. Sestpeale pole Merevaigutuba enam nähtud.

Viimase kuuekümnenda aasta jooksul on sajad inimesed Merevaigutuba leidmiseks asjatult aega ja miljoneid kulutanud. Catherine Scott-Clark ja Adrian Levy on selle müstiliselt kadunud aarde jälil jõudnud kaugemale kui keegi teine. Otsingud viisid neid Ida-Euroopasse ja luure ning vastuluure ohtlikku maailma. Peterburi ja Berliini arhiividest, seni nägemata päevikutest, kirjadest, salastatud ettekannetest toovad nad päevavalgele jahmatava ning hoolikalt varjatud tõe.

Ometi pidid nemadki nentima, et Merevaigutuba saagas on ilmseid tõdesid vaid käputäis. Osa neist – kakskümmend kaheksa merevaigutükikest, mis pudenesid seintelt ammu enne Teise maailmasõja algust – on pappalusele kleebituna Katariina lossi hoidlates luku taga. Kas see on kõik, mis on Merevaigutuba alles jäänud?

Mari Karlson

ilmunud

Teekond läbi hiiukirnu

Ene Hion
328 lk
pehme köide

Raadioajakirjanik Ene Hion on aastakümnete kestel helilindile salvestanud inimeste jutustusi saatusest, elu keerdkäikudest. Nende kaante vahel on üks saatuselugu, mille on jutustanud Larisa.

Võõra surm

Andrei Kurkov
Tõlkinud Üve Maloverjan
208 lk
pehme köide

Viktor, romaane kirjutada ihkav

Kiievi kirjamees, saab tööpakkumise, mis töötab lihtsat sissetulekut: kirjutada kohalikule lehele nekrolooge. Pärast esimesi töid, rikkalikku tasu ja kiitust toimetajalt hakkab asi talle siiski kahtlane tunduma, sest inimesed, kellele ta järelehüüdeid kirjutab, pole veel sugugi surnud. Teisalt ei pea nende lahkumist pärast Viktori töö valmimist tavaliselt kuigi kaua ootama.

Esmaabi-raamat

Stuart Fischer
Tõlkinud Ragne Kepler
256 lk
kõva köide

Esmaabiraamatu eesmärk on aidata meditsiinilise erihariduseta inimestel hädaolukordades kiirelt ja oskuslikult tegutseda. Seepärast on raamat kirjutatud lihtsas keeles. Kõik kasutatud meditsiinilised terminid on lahti seletatud. Raamatu teksti on kohandanud Eesti oludele dr Madis Veskimägi ning lisadest leiab kohalike kriisiteenistuste kontaktandmed.

Wellness – sinu isiklik teejuht hea enese-tundeni

Annette Lefterow
Tõlkinud Allar Sooneste
128 lk, kõva köide

Wellness on tervik: keha, vaimu ja hinge heaolu. Raamat räägib paljude tuhandete aastate pikkusest joogatraditsioonist ja kirjeldab paljusid joogaharjutusi, jõudu andvaid pilatesharjutusi ning mõtte muutmist meditatsiooni abil, samuti puudutatakse terviseõpetust ajurvedat.

Tordid

Maria Öhrn
Tõlkinud Allar Sooneste
64 lk
kõva köide

Kui torti pakutakse, siis on pidu! See on raamat ahvatlevatest, maitstavatest ja nägusatest tortidest, kus tordiilma klaskud nagu printsessitort ja vahukoo-retort vahelduvad niisuguste uudistega nagu tomatitort ja mooniseemnetort.

ilmunud

Aialilled kevadest talveni

Bertil K. Johanson
Tõlkinud
Maie Vihuri
köva köide
160 lk

Põlisest aednike suguvõsast pärit autor kirjeldab isiklike emotsioonide ja kogemusepagasi najal lilli, mis põhjamaises aias õitsevad. Ehkki ta rõhutab, et raamatusse on mahtunud vaid tühine osa, on raamatus siiski palju liike, mis ka meile tuntud või uutena huvipakkuvad. Bertil K. Johanson on tunnustatud Rootsi fotograaf, kelle piltidega raamatuid on eesti keeles ennegi välja antud (näiteks “Puud ja põõsad aias”, “Suvelilled”, “Aia planeerimine. Raja oma paradiis”). Nüüd annab ta edasi oma isa ja isaisagi kogemused, kes lisaks aednikele olid ka paadunud bibliofiilid ning nende ülestähendused aianduse kohta on autorit selle raamatu kokkupanekul kõvasti aidanud. Tema suurepäraseid fotod räägiksid aga kui päris oma lugu.

See ei ole klassikaline lillekasvatamise käsiraamat, vaid jutustab taimedest kevadest talveni, põimides teksti nii taimede kirjeldusi, nende päritolulugusid, aga ka palju teadmisi taime nime tekkest. Algse taimenimesüsteemi rajaja Carl von Linné nime kohtab mitmeid kordi, samuti tema õpilaste omi. Samas leiate väärtuslikku teavet, milline taim millise varju kasvama sobib või millised lõhnad, toonid silma paitavad.

Nii raamatu autor kui ka eesti tõlke toimetaja pööravad lugeja tähelepanu kasvutingimustele. Päris kõike ei saa igal pool lopsakalt kasvatada, aga Eestimaalgi võib leida rohelineõielisi magnooliaid, mis ju eksoodid tunduvad. Suurem osa õitsejaid, millest ses raamatus juttu, on meile tuttavad juba vanaemade aegadest, ammuste lemmikliikide uued sordid loovad aga uusi võimalusi ja kooslusi.

Pojengid

Susanna Widlundh
Bertil K. Johanson
Tõlkinud
Maie Vihuri
köva köide
96 lk

“Pojengid on fantastilised! Enamikku neist on lihtne kasvatada, nad on vastupidavad ja vastupandamatud ning neid on igasuguses suuruses, madalatest looduslikest liikidest suursuguste valgeõieliste ja põõsaspojengideni. Seepärast võiksid kõik aiomanikud pakkuda endale võimalust õitsevate pojengide ilu nautida. Hoida ja imetleda äsjaavanevad õit – see on tunne, millest ma ei taha ilma jääda, kuigi see on võimalik ainult kord aastas mõne lühikese suvenädala kestel.” Nii kirjutab autor sissejuhatuses.

Viimaste aastate praktika näitab, et ka meil on nn vanaemapeenra imelised õied moodi läinud. Sorte ei leia küll palju, kuid siiski on võimalik neid kollektsionääridelt välja kaubelda. Aianduspoed pakuvad päris mitmeid tavalise lõhnava valgeõielise pojengi sorte. Raamatust leiate abi, kuidas neid kauem õitsvana hoida ning nende ilu nautida.

Jumal lõi, Linné klassifitseeris

Jaan Mettik,

Tallinna Botaanikaiaia vanemaednik

23. mail täitub 300 aastat ühe maailma kuulsaima loodusteadlase Carl Linné sünnist. Tänapäeva botaanika võlgneb talle tänu eeskätt paljunemisorganitel põhineva taimesüsteemaatika ning kahesõnaliste, perekonnanimest ning liigepiteedist koosnevate ladinakeelsete taime- ja loomanimetuste eest.

Pastori pojast arstiks ja botaanikuks

Botaaniku tee oli Linnéle vist juba sündides ette määratud. Nimelt oli Carli isa, ameti poolest pastor, võtnud enesele ladinapärase perekonnanime Linnaeus oma krundil kasvava võimsa pärnapuu järgi.

See, et ühel Rootsi tavakodanikul tol ajal üldse perekonnanimi oli, oli haruldane. Küllap oleks Carli isa Nilski niisama läbi saanud, kuid Lundi ülikooli minnes oli seda tarvis. Ka Carl käis seal aasta arstiteadust õppimas, kuid siirdus seejärel Uppsalasse, kus sai end ka loodusloo alal täiendada.

Uppsalas kohtus ta Rootsi kahe väga mõjuka teadlase Celsiuse ja Rudbeck nooremaga. Esimene pakkus noorele teadlasele mõnda aega kosti ja öömaja, teine võttis ta oma lastele koduõpetajaks ning aitas stipendiumi taotlemisel.

Ülikooli ajal ning vahetult pärast seda keskendus Linné Rootsi floorale. Üldtuntud on ta Lapimaa-ekspeditsioon, kuid tähtsusetu pole ka Dalarna retk, sest siis kohtus ta oma tulevase abikaasaga.

Kuigi noored oleksid otsekohe abiellunud, polnud pruudi isa sellega nõus. Ta leidis, et kosilase hea maine peret ei toida ning nõudis teaduskraadi. Kiireim võimalus selleks avanes 1735. aastal Hollandis Hardevijki linnakeses. Seal

paiknes ülikool, mis oli kuulus oma kiirkorras kaitstavate teaduskraadide poolest. Ruttu läks ka Linné, meditsiinimagistri kraad tuli kätte kuue päevaga. Töö teema oli malaaria ning Linné seostas selle leviku savi sisaldusega vees.

Hollandis viibimise aeg pani aluse Linné rahvusvahelisele mainele. Mõnda aega töötas ta Amsterdami botaanikaaias ning ülejäänud perioodi Hollandi Ida-India kompanii direktori Georg Cliffordi juures ning külastas tema lähetusel ja rahadega nii Londonit kui ka Pariisi.

Carl Linné naasis Stockholmi aastal 1738 ning pärast aastast tööd arstina ta abiellus.

Tõeline edu tuli Linné ellu 1740. aastal, mil temast sai Uppsala ülikooli professor.

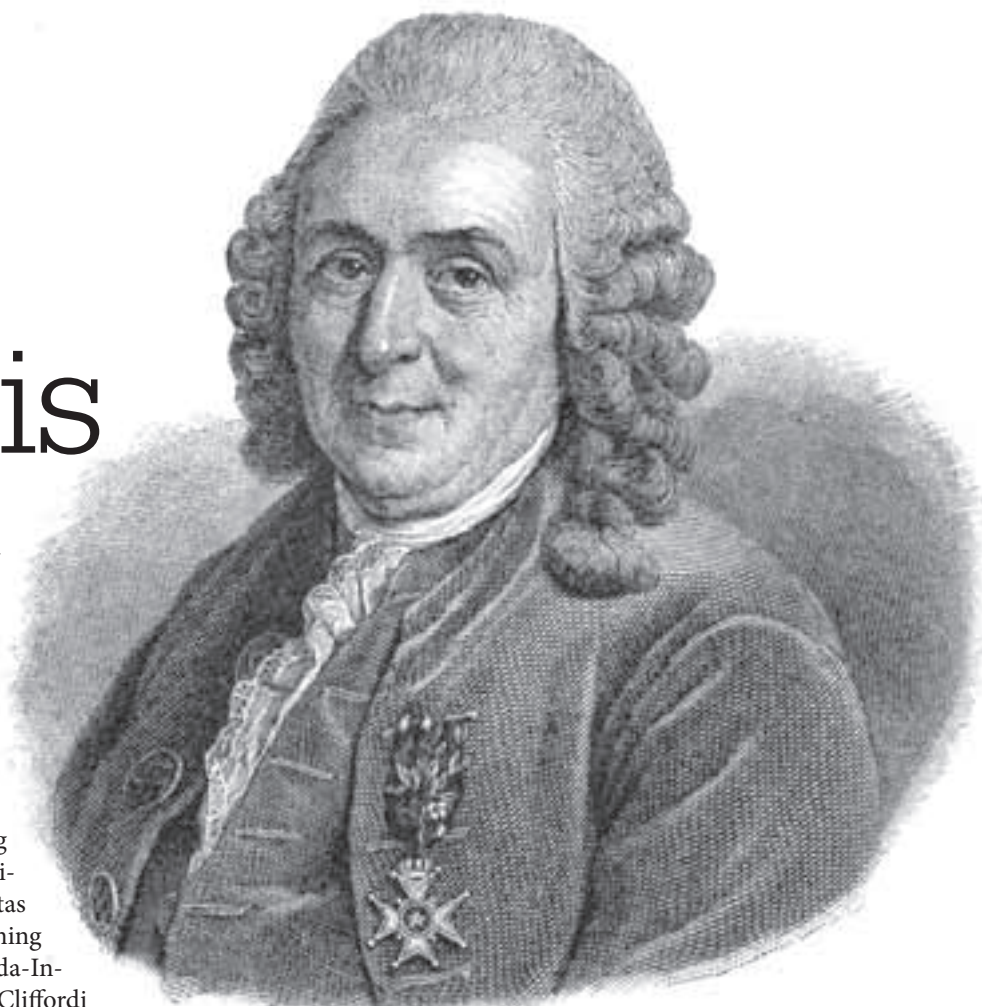
Lisaks igapäevasele õppetööle pühendus nüüd igati respektieritud Linné loodusteaduslike kogude korjamisele ja süstematiseerimisele. Tal oli auhane plaan ära kirjeldada kõik maailmas kasvavad taimed.

Hinnatud professor

Linné oli kogu oma professorikarjääri jooksul tudengite seas väga populaarne. Põhiline põhjus oli loomulikult intrigeeriv, taimede armuelul põhinev süstematiseerimisviis, kuid teda mäletatakse ka kui laialdaste teadmistega suurepärase lektorit.

Linné õpetust kandis maailma edasi tema võimekate õpilaste hõim. Neist tuntumad on Pehr Kalm, Daniel Solander ja Carl Thunberg. Õpetaja-õpilaste suhted olid siiski vastuolulised. Kuni endiste õpilaste kogutud materjalid Linnéle laekusid, oli kõik suurepärase. Kui noored botaanikud aga ise midagi kirjeldasid ja ning avaldasid, oli sõprus läbi.

Eriti pettunud oli Linné Solandris,

kes osales 1768. aastal James Cooki Vaikse ookeani retkel koos oma sõbra ja soosija Sir Joseph Banksiga. Kuna ekspeditsioon oli osaliselt viimase finantseeritud, pidas Solander targemaks kogu kogutud materjal Inglismaale jätta. Linné aga ei andnud seda oma õpilasele kunagi andeks.

Lisaks sellele, et Linné rühmitas taimi ja loomi, oli ta ka esimene, kes jaotas osadeks inimliigi. *Homo sapiens* jagunes tema arvates neljaks alamüksuseks: *Americanus*, *Asiaticus*, *Africanus* ja *Europeanus*. Esmalt oli aluseks geograafiline asuala, hiljem nahavärv ja iseloomuomadused. Ameerika põliselanikud olid Linné meelest punakad, kangekaelsed ja kergesti ärrituvad, aafriklased mustad, loiud ning lohakad, asiaadid kahkjaskollased, kitsid ja kergesti segadusse aetavad.

Loomulikult oli parim võimalik inimvorm valgenahaline eurooplane – suursugune, leebeloomuline ning leidlik.

Populaarne botaanika

Ontlikul 18. sajandil oli Linné taimede suguelul põhinev süstemaatika väga menukas. Et tudengid ta loengutele trügisid, pole üllatav, kuid Linné oli ka väarikamaid austajaid. Charles Darwini vanaisa Erasmus kirjutas Lin-

né süstemaatikast inspireerituna 1789. aastal erootilise luuletsükli “Taimede armuelu” (The Loves of Plants). Näiteks kirjeldatakse seal kolme mehega leedi Irist, kellele daam nii külluslikult armurööme jagab, et ühelgi neist pole kurtmiseks või armukadeduseks vähimatki põhjust. Luuletuse aluseks on iirise kolm tolmukat ja üks emakasuu.

Korduvalt püüdis Linnéga kirjavaletusse astuda ka Rousseau, kuid see ei õnnestunud. Linné sõbrad põhjendasid seda teadlase vanuse ning hõivatuse, vaenlased aga pigem professori puuduliku keelteoskuse ja faktiga, et kirjavaletus filosoofiga töötas vähe praktilist kasu.

Linné üks tugevaimaid külgi oligi võime leida rikkaid sõpru ja soosijaid. Talle saatis seemneid isegi keisrinna Katariina II ning Linné kujundas neist kasvatatud taimedest oma aeda nurgakese nimetusega Siber. 1753. aastal lõi kuningas Carl Linné esimese tsiviiliskuna rüütliks ning tõstis ta 1761. aastal aadliseisusesse.

Linné jätkas aktiivselt oma õppejõutööd 1763. aastani, mil professorikoha võttis üle ta poeg, samuti Carl. Tõsi küll, ülikool võttis Linné noorema palgale alles pärast isa surma 1778. aastal, seni sai palka Linné vanem...

Veekogud sillerdavad aias

Aina enam suureneb huvi veekogu vastu oma aias. See raamat annab nõu ja on olemoodi teejuht nendele, kes soovivad oma unistuse teostada. Raamat paneb mõtlema võimalusele kavandada veesilm oma koduaeda.

Veekogu on lai mõiste. Selle mõiste alla mahub kõik, mis jääb lindude supluseks sobiva veelombi ja vahutava kose vahele. Haare on ääretu. Siia mahub väike veepeegel sillutatud õuel või tiheda roheline ümbritsetud looduslikuna näiv tiik, kus kihab elu. Aiaskulptuuri elustab mõõda kuju pinna voolav vesi, eramaja juures vuliseb allikas kivilõhest välja. Raamat ei suu-

da hõlmata kõiki veekogude ja voolava veega aiakujunduselementide kirjeldusi, siit leiate põhilahendusi.

Veel on tähtis osa meie elus. Soov mõista meid ümbritsevat ökoloogilist süsteemi on päevakorral. Nii suures kui ka väikeses veekogus on võimalik jälgida, kuidas putukad sünnivad ja elavad. Saame uurida taimi, mis vees juurduvad, suureks kasvavad, õitsevad ning vilju ja seemneid kasvatavad.

Kõigil pole suurt maatükki, kus oma fantaasiaid teostada. Paljud meist elavad ridaelamus, mille juurde kuulub väike muruplats või palkon. Sellest hoolimata on võimalik igal pool veevulinat kuulata. Ükski koht pole liiga väike tiigikese või oja jaoks. Valik ulatub lauale paigutatavast veesilmast mitme

meetri kõrgusele vett pritsiva purskkaevuni.

Raamat annab nõu, millele peaks tähelepanu pöörama veesüsteemi planeerimisel. Järgnevad praktilised näpunäited ehitustööde ja lisaseadmete osas, mis peavad veesüsteemi täiendama. Suur osa on pühendatud taimedele, mis elustavad veekogu ja selle ümbrust. Taimede valikul on mõeldud meie põhjamaisele kliimale.

Kaubanduses on saada kõikvõimalikke materjale, tasub uurida tootja juhiseid ja müüjaltki abi küsida. Juba ammu annavad moodsad lahendused võimaluse ümber lükata stampmõtte, et tiik on üks igavene nuhtlus ning tähendab vaid põlvini poris töötamist vähemalt kaks korda aastas.

Veekogud aias

Börje Eriksson,
Pär Schyllander
ja Bertil K. Johanson
Tõlkinud
Hannes Königsberg
110 lk
köva köide

Kevad tähendab suurt ootust

Rein Raudvere

Dr Aili Paju, jälle on kevad käes. Mida tähendab teile kevad?

Kevad tähendab mulle alati suurt ootust ja siin pole ma veel märganud tühimusemärke. Kuidas jõuavad esimesed rändlinnud koju, kuidas uudistavad, kas sa tunned nad ikka ära... Kevad seostub mul alati ka suurte plaanidega, mis sellest, et pooled neist jäävadki unistusteks. Ega mul aastaegade hulgas oma lemmikut olegi, sest igas on oma võlu.

Kui palju sõltub inimeste tervis ja meeleolu, üldse elu aastaegadest?

Väga palju. Eriti tervis. Kevadised tuuled, sügisene rõskus, külmetused. Eesti rahvas on siinmail põdenud läbi aastasadade reumat, liigesepõletikke, närvihädasid. Pea- ja kuklavalud, meeleolu langus on tingitud sageli väga lihtsatest asjadest: paljapäi ringiliikumisest, radikuliit paljastatud seljast. Seda, kuidas end hoida ja ravitseda, tuleb ikka ja jälle meelde tuletada, aastast aastasse. Sest inimesed kipuvad unustama.

Kevadväsimus. On see ka teile endale tuttav või olete teadlikult suutnud seda vältida?

Ma võin olla enesega karm, kui mingi viirus või väsimus külge kipub. Siis teen tavaliselt korraliku sauna ja paastun. Elan päev-kaks vee peal. Siis pole väsimusel minuga enam asja ja hing hõiskab taas... Lühidalt, mulle on niisugune mõiste nagu kevadväsimus tundmatu.

Kui tihti pakub loodus midagi uut, avastuslikku?

Paar päeva tagasi unustasin õhtul pesukaussi vee ja hommikul leidsin sealt uppunud majaämbliku. Õngitsin ta sõrmega välja, ta oli täiesti kutu. Näis, et teda enam polnud. Mäletasin kusagilt loetust, et ämblik on eluslooduse üks ürgsemaid olendeid, asetasin ta igaks juhuks pingile, varjulisse kohta ja käisin teda mitu korda vaatamas. Ta oli elutu.

Hilisõhtul läksin veel kord mingi tunde ajel vaatama ja uskumatu küll, ämblik näitas elumarki. Võtsin ta pihku, hoidsin teda niikaua, kuni ta oli valmis kasatšokki tantsima, siis viisin ta aknalauale tagasi. Kas pole see ime? Kui lihtne on suurel inimesel lõmastada kõike, mis ette jääb, ka elusat. On meil selleks õigust? Nii et loodusega, teiste elusolenditega kokku puutudes on iga hetk avastada midagi uut. Olgu vaid tahtmist.

Kuidas olete jõudnud teadmiseni, et üks või teine taim aitab selle ja tolle haiguse või vaevuse vastu?

Jõudsin loodusravi juurde siis, kui olin aastaid tegutsenud molekulaarbioloogias, õpetanud biokeemiat ja saanud arstiks. Seetõttu olen alati soovitanud tarvitada ravimtaimi haiguste puhul vastavalt sellele, milliseid ravivaid ühendeid need sisaldavad. Mingit eksootikat ega esoteerikat siin pole. Kuid meil on ka ammendamatu ravimtaimede kartoteek Kirjandusmuuseumis, sinna on kogutud meie vanavanemate suusõnalisel tarkused. Nendega tutvusin aastaid tagasi. Ise olen järele proovinud taimi, mis aitavad külme-

Prof Aili Paju: “Mõned aastad tagasi kirjeldasin elu oma maakodus kevadiste ja suviste vinjettidena. Nüüd plaanin looduse abiga kirjutada sügise ja talve vinjetid. Need ongi mu lähimad rõõmud...” Raivo Tasso foto

tushaiguste puhul, ja alati on nad mind aidanud.

Mille üle te praeguses Eesti riigis kõige enam muretsete?

Nii väga soovin, et ükski laps ei jääks Eestis hariduseta ega andekad lapsed tähelepanuta. Kui nad lähevadki laia maailma või välismaale edasi õppima, et nad siis teaksid, et neid oodatakse väga siia tagasi, et nad leiavad siin hea töö, millega nemad oma armastust ja teadmisi saaksid edasi anda. See on mu suurim soov!

Kas ka toiduga saab end ravidada? Kas vahel annate ka ise kiusatusele järele ja sööte-valmistate toitu, mis ehk just eriti tervislik ei ole?

Ja kuidas veel! Nii toiduga kui ka toiduta, mõlema võttega saab oma kehas imet teha. Aga seda peaks tegema targalt, ennast kahjustamata.

Mis puutub minusse, siis olen päris hea kokk, aeg-ajalt satun katsetamisi valmistama toitu, mis pole just tervislik. Ja kui satun suvel, küll harva, linna, ostan ikka kilo või pool jäätist ja ega

seada pikaks ajaks jätku. Ka hommikuse kohvi valmistamise rituaal ja kohvi võrratu aroom kuulub mu päeva.

Kuidas näeb välja teie tavaline päev maakodus?

Ärkan väga vara, eriti kevadel, umbes kella viie paiku. Olen hommikul erk ja kohe valmis alustama kirjatööd. Elan hõrgutava kohvi abil kohe teemasse sisse ega märkagi, kui kell kaheksa-pool üheksa. Siis lähen tavaliselt aeda, mõnikord ka metsa ja toimetan seal lõunani välja. Seejärel loen, vaatan niisama ringi ja kella nelja paiku algab päeva teine loominguline ring. Kella seitsmest alates ei kõlba ma aga muuks, kui uudiste kuulamiseks ja mõne põneva seriaali vaatamiseks. Ja ongi päev õhtus.

Mis kirjatööd on praegu pooleli, mis veel meeltes mõlkumas?

Praegu kirjutame kahasse Jüri tervisekeskuse juhataja dr Riina Raudsi-kuga raamatut “Stress ja loomulik ravi”. Sellest saab huvitav kokkuvõte, kuidas saada stressist õigel ajal võitu ja milliseid võtteid võiks kasutada, kui stressist

on saanud haigus. Pärast selle raamatu kokkupanemist on mul veel üks kohustus. Mõned aastad tagasi kirjeldasin elu oma maakodus kevadiste ja suviste vinjettidena. Nüüd plaanin looduse abiga kirjutada sügise ja talve vinjetid. Need ongi mu lähimad rõõmud.

Loodusravi
Aili Paju
256 lk
prantsuse köide

Väga menuka käsiraamatu kolmas, täiendatud trükk sisaldab ligi kolmandiku uusi

tõdemusi ning õpetussõnu. Eriliselt kaunis prantsuse köites raamat jõuab müügile maikuus.

Prof Aili Paju taimraviraamatutest on praegu veel saadaval “Aed ja mets kui apteek”, “Kui taimed räägiksid” ja “Ravimid roheluses”.

ilmunud

Umbrohud tüliks ja tuluks

Toivo Niiberg, Enn Lauringson
280 lk
pehme köide

Autoreid ajendas raamatut kirjutama teadmine, et see,

mida me ühe käega hävitama kipume, on tegelikult väga väärt kraam teise käega suhu pistmiseks.

Läbi aegade on inimkond kasutanud toiduks taimi, mida aednikud hirmus tüütuks umbrohuks peavad. See raamat ongi üles ehitatud kahe vastaspoolena: Toivo Niiberg tutvustab pea kolmekümnet taimi, nende põnevat ajalugu ja kasutusviise köögis, Enn Lauringson räägib aga agrotehnikast ning õpetab umbrohust lahti saama.

Lugege ja kasutage just kevadväsimuse võitmiseks tervislikke võilellelehti ja oblikaid. Nõgesed ja noored ohakavõrsed sisaldavad mitmeid vajalikke vitamiine ja mineraale, mis on tervislik alternatiiv nitrititerohkele kunstlikes tingimustes katmikalal kasvatatud rohelisele.

Raamatust leiate hulgaliselt põnevaid retsepte salatite, jookide, supptide jmt valmistamiseks.

Aga ärge noppige taimi saastatud teepeenralt ega tundmatult (võib-olla mürgitatud) karjamaalt, vaid puhtast keskkonnast ja mõistlikus koguses.

Oblikasalat

(üks portsjon)
50 g oblikalehti
30 g arahiisi- või kreeka pähkleid
15 g mett
1 sl õli

Osa oblikalehti peenestada, segada pähklite, mee ja õliga, teisest osast jätta lehed salati kaunistamiseks terveks või peenestatult salati aluseks. Salat on dieettoit sooltehädade ja hemorroidide korral, loomulikult sobib ka tervele inimesele, tõstab söögiisu ja parandab vereloomet.

ilmumas

Väike kalaraamat

Tiit Hundi
tekst ja fotod
96 lk
kilekaantega taskuformaat

Raamat tutvustab 40 meie vetes

elavat rohkem või vähem tuntud kala. Autor on pea kõik kalad akvaariumis üles pildistanud, et nad oleksid võimalikult äratuntavad kogu oma ilus ja uhkuses. Kes arvab, et meie vete kalad enamasti hallid ja ühesugused on, eksib kindlasti. Ja tõenäoliselt vajab suurem hulk eestlasi selle raamatu abi, et teada saada, milline on nurg, turb, teib, trulling või rünt. Kilu, ahvena ja haugi kohta võib aga lihtsalt põnevaid fakte ammutada.

Hea mugav raamatuke tasku pista, et suvel rannas ogalikku määrata või ehk sõbraga kalale minnes täpsemat uime-uurimistööd teha. “Väike kalaraamat” jõuab müügile mai alguses.

Kas TEAte?

Kui palju on pilte, fotosid jm illustatsioone TEA "Pere terviseentsüklopeedias" ja "Lapse terviseentsüklopeedias" kokku? Valige õige variant:

- ligi 500
- ligi 1000
- üle 2000

Vastused saatke TEA kirjastusse aadressil info@tea.ee või 10118 Tallinn, Liivalaia 28. Õigesti vastanute vahel loositakse 9. mail välja kolm terviseentsüklopeediat võitja valikul. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus märtsikuu küsimusele: "Suure perenaise käsiraamatu" nobedate tellijate vahel loositi 16. aprillil välja perereis Kariibi mere saartele.

"Puutöömeistri käsiraamatu" teine trükk

Elmisel aastal TEA Kirjastuses ilmunud "Puutöömeistri käsiraamat" oli aastamenük – selle tiraaž müüdi kiiresti läbi. Nüüd ongi tulemas lohutussõnum neile, kes väärt teosest ilma jäid – raamatu kordustrükk on peagi ilmumas.

"Puutöömeistri käsiraamat" on mõeldud nii väljaõppinud tiserile, kes avastab seal palju vajalikku, kui ka kodusele meistrimehele ning ka puutööd õppivale koolipoisile. Omal moel on tegu missiooniraamatuga: selle kaudu saame alles hoida eestlaste kauaaegseid, kuid hääbuma kippuvaid puidukäsitlusoskusi.

Raamatust leiab enamiku mehhaaniliste ja elektriliste puidutööriistade kirjelduse ning näiteid nende kasutamiseks. Samuti on raamatus põhjalik ülevaade puuliikidest, tehnoloogiast ja disainitrendidest.

Koguteoses on palju praktilist teavet ja põhjalikud joonised puutöö tegijale.

Raamatut "Puutöömeistri käsiraamat" saab tellida veel kuni k. a 31. maini. Tellimusi saab vormistada raamatu-kauplustes, TEA Kirjastuses ja ka TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Puutöömeistri käsiraamat

Albert Jacson ja David Day
Konsultant Uku Velbri
352 lk
köva köide

Laste- ja noorteentsüklopeedia on tulekul

Silva Tomingas,

kirjastaja

Ammusest ajast on olnud vajadus suurema laste ja noorte üldentsüklopeedia järele, kust leiaks teavet nii Eesti ja selle lähiümbruse kui ka terve maailma kohta. Just sellisena on kavandatud 3-köiteline "TEA laste- ja noorteentsüklopeedia", mille esimene köide ilmub selle aasta 1. augustil ja täismahus elektrooniline versioon valmib koos viimase köitega aasta pärast, mais 2008.

Praeguses infotulvas on hädavajalik, et lapsed ja noored saaksid mitmekülgselt ja tasakaalustatult emakeelset teavet ka tänapäevasest üldteatmeteosest. See aitab maailmas paremini orienteeruda ning koolis õpitavat kiiresti ja kindlalt omandada. Väga oluline on seegi, et saadav info oleks eale sobilik ja kantud kaasaegsest maailmavaatest ja kohastest väärtushinnangutest. Atraktiivne teatmeteos kutsub last ja noort ka omal käel maailma avastama, entsüklopeedias peaks seda toetama vastav pildimaterjal. Kuid koguteose kõrval on kindel koht ka selle arvutiversioonil – DVD, CD-ROM ja interneti-versioon võimaldavad otsitavat leida eriti kiiresti ja nii on materjali võimalik ilmestada ka videopildi ja hääle kaudu.

"TEA laste- ja noorteentsüklopeedia" on mõeldud eelkõige põhikooli õpilastele, kuid ta on hea abimees ka gümnaasiumi nooremastmes ning annab gümnaasiumi vanema astme õpilastele ja täiskasvanutelegi võimaluse saada kiiresti ülevaade maailma asjadest.

Maailm on ühtne tervik

Entsüklopeedia koosneb kolmest põhiköitest (I–III) ja täismahus elektroonilisest versioonist (DVD-l ja CD-ROM-il). Entsüklopeedias esitatud materjal on hästi liigendatud, mis võimaldab ka väiksemate kogemustega ja nooremal teatmekirjanduse kasutajal kergesti ülevaadet saada, õpetab eristama olulist infot vähem olulisest ning korrastama oma mõtlemist materjali liigendamise kaudu. Iga sõnartikli ees on sümbol, mis märgib valdkonda, kuhu artikkel kuulub (nt Universum, keel ja kirjandus, ajalugu, informaatika, Maa, kunst).

Entsüklopeedia on rikkalikult illustreeritud: kokku on siin üle 6 000 foto ja muu illustratsiooni (maalid jm taiesed, joonised, läbilõiked, graafikud, skeemid jpm), mis võimaldavad esitada teavet atraktiivselt, dünaamiliselt ja nauditavalt. Rohkem kui 350 detailirohket geograafilist kaarti aitavad leida paikade asukohta nii Eestis kui ka terves maailmas. Põhjalike ajalookaartide abil saab hea ja täpse ülevaate minevikusündmustest – tsivilisatsiooni arengust ja sõdade käigust.

See entsüklopeedia põhineb suuresti Hispaania tuntud kirjastuse "Everest" entsüklopeedial ja – nagu tänapäeval sageli otstarbekas ja tavaks – on valminud tihedas koostöös paljude välismaa ja Eesti asjatundjate vahel. Maailm on

Laste- ja noorteentsüklopeedia on tulekul 3-köitelisena ja koos arvutiversiooniga.

ühtne tervik ning arusaam paljudest sündmustest ja asjadest on sarnane, mistõttu see, mis on hästi tehtud ja rahvusvahelist tunnustust leidnud, sobib hästi ka meile ja võimaldab teiste poolt loodud edukalt kasutada.

Eesti – oluline teiste seas

Eestit käsitleva ja Eestile olulise originaalmaterjali on loomulikult loonud paljud Eesti spetsialistid. Oma panuse on andnud teadlased ja õppejõud ning mitmed kultuuritegelased. "TEA laste- ja noorteentsüklopeedia" kõikides nendes artiklites, kus vaja, on esitatud ka Eestiga seonduv teave. (Hispaaniakeelse entsüklopeedia põhjal on välja antud ka ingliskeelne entsüklopeedia ja TEA entsüklopeediatoimetusele on hea esikuju ja huvitav kogemus olnud jälgida, kuidas sama materjali on erinevate kultuuride vajadustele kohandatud.)

Isikute loetelu iseloomustab see, et muu maailma isikute 300 biograafia kõrval on esitatud ligi 130 Eesti ja selle lähiümbruse isiku artiklit. Iga isikuarikli juures on portree ja vajadusel on lisatud ka muid illustatsioone (pilte raamatutest, maalidest, skulptuuridest jt kunstiteostest, filmidest, leiutistest jms). Kirjanike puhul on valitud nende kuulsaimatest teostest ka lõik, mis ilmestab kogu artiklit ja toob autori lugemale lähemale.

Maailmajagude ja riikide juures leiab kasutaja alati lisaks detailirohkele kaardile ka lihtsustatud kaardi ja rubriigi põhiaandmetega, see võimal-

dab kõige olulisema teabe linnulennult haarata. Eesti kaartide osas on TEA põhiline koostööpartner "Regio", mille kõrgetasemelised kaardid kasutajat otsitava leidmisel ja ülevaate saamisel parimal moel abistavad.

Põnev raamat, külgetõmbav arvutiversioon

"TEA laste- ja noorteentsüklopeedias" on põnevaid rubriike, mida teistest entsüklopeediatest naljalt ei leiagi. Üks selline on "Kas sa tead?", mis esitab käsitletava teema kohta lõbusaid ja hämmastavaid fakte. See on mõistagi väga tänuväärne rubriik viktoriinitegijale ja mälumängureile. Teine eriline rubriik on "Katse", mis annab näpunäiteid katse läbiviimiseks, õpetab turvaliselt eksperimenteerima ja annab selle kaudu võimaluse kasutajal oma maailmanägemist laiendada. Õpurile on oluline ka selline rubriik nagu "Seletus", kus sõnas ja pildis selgitatakse oskussõnade tähendust, et noor kasutaja üheselt ja selgelt entsüklopeedias kasutatud mõistetest aru saaks.

Artiklite sees on värvuse ja kirjaga eristatud viited teistele artiklitele ja keskestele mõistetele ning faktidele. Iga köite lõpus on aine- ja nimeregister ja see teeb otsitava leidmise hõlpsaks ka nendele, kes raamatuversiooni kasutavad.

Entsüklopeedia arvutiversioonid (DVD ja CD-ROM) võimaldavad kasutajal otsitavat mõistagi väga kiiresti leida, sest liikumine hüperlinkide abil annab tohutu ajalise kokkuhoiu. DVD-formaat võimaldab anda materjali ka

animatsioonis (näiteks planeetide liikumine, sondi Huygens laskumine Saturni kaaslasel Titanil, multifilmide katkendid), esitada kuulamiseks rohkesti materjali (lindude häälsused, hümnid, katkendid muusikast jpm), anda ka õppeotstarbelisi ülevaateid erinevatest süsteemidest ja nende teisendusi (näiteks Rooma ja Araabia numbrite teisendamine), võimaldab olulisematel pildidel liikuda panoraaamil ja tähtsamatel kaartidel minna soovitud punktini. Kuid mis kõige olulisem – elektrooniline versioon kannab alati kõige värskemate teavet ja on kõige tänapäevasem.

"TEA laste- ja noorteentsüklopeedia" etetellimine algab 1. mail ja kestab ainult 30. juunini. Huvilisi kutsume entsüklopeediaga tutvuma 4.–5. maini Tartusse Prima Vista'le (Utlilb Market '07) ja 17.–19. maini Tallinnasse Balti raamatumessile. Lähem info ja demod TEA koduleheküljelt www.tea.ee/tlne.

TEA laste- ja noorteentsüklopeedia

Iga köide 400 lk, kokku 1200 lk, neljavärvitrükk, köva köide
Raamatud ilmuvad:
I köide – 1. augustil 2007
II köide – 1. detsembril 2007
III köide – 1. mail 2008
Arvutiversioon DVD-l ja CD-ROM-il – 1. mail 2008

Tark abimees ränduri taskus

Kui lähme reisile, tahame seda täiel rinnal nautida, piasiasjade pärast muretsmata. Kas kõik vajalik on kaasas? Kas kohver pole liiga raske saanud? Hea reisekohver on selline, kus asju nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vaja.

TEA Kirjastus pakub reisiuhvilise kohvrise väikesi, aga sisult mahukaid raamatuid – Berlitz'i vestmikke ja reisiuhte.

Miks reisiuht?

Taskuformaadis ja muhedalt kirjutatud raamatut on mugav kaasa võtta – mahub taskusse või käekotti ning sobib kohvikus või lennukis siit-sealt lugeda.

Berlitz'i reisiuhtid annavad kiire ülevaate kohast, kuhu reisite. Selge ülesehitusega reisiuht anna teavet piirkonna ajaloost ja kultuurist ning pakub ka palju olulist infot, mida teades ei pea muretsma piasiasjade pärast. Nii saab nautida kõike seda, mida reisisihtkoht külastajale pakub.

Reisijuhis on soovitusi, kuhu minna ja mida teha ning arvesse võtta: milline peaks olema jootraha, missugune riietus on sobiv eri maade pühimuid külastades, kuidas planeerida reisi eelarvet ja palju muud.

Eestikeelsena on praegu välja antud 19 reisiuhti, sel aastal on ilmunas veel viis: New York, Viin, Gran Canaria, Peking ja Oslo.

Miks vestmik?

Alati on hea teada olulisi väljendeid selle maa keeles, kuhu reisite. Berlitz'i vestmikes on valik väljendeid ja sõnu kõigiks olukordadeks, mis reisel ette võivad tulla: endast rääkimine, telli-

mine ja maksmine söögikohas, liiklus, poed ja teenused, meelelahutus jpm.

Vestmik ei ole mõeldud väljendite pähe õppimiseks, vaid selleks, et valmistada hakkama saamiseks võõrkeelses keskkonnas. Häda korral saab vestmikus kirjas olevale väljendile viidata või paluda vestluskaaslasel näidata, mida ta öelda tahab.

Lisaks sõnadele ja väljenditele on vestmikes mitmesugust kasulikku teavet, mis aitab reisel targalt käituda: toitude kirjeldused, liiklussüsteemi

võimalused, hädaabinumbreid, teenusepakkujad jms.

Kõigi Berlitz'i vestmike juurde kuulub CD. Sellele on salvestatud olulisimad võõrkeelsed väljendid ning nende eestikeelsed vasted. Lisaks kuulub plaadilt lühidialooge, millesse reisel kõige tõenäolisemalt sattuda võib: restoranis kohvi tellimine, hotellis vaba toa küsimine, bussipileti ostmine jm.

Oluline pole niivõrd kõigi väljendite ütlema õppimine, kuivõrd keele kõlaga harjumine – kuulunud väljendeid nii mitu korda, et need kõla järgi ära tun-

nete, olete valmis olukorraks, kus teil palutakse passi näidata, või küsitakse restoranis, kas olete valmis tellima jms.

Juba on ilmunud inglise, soome, saksa, vene, prantsuse, itaalia, hispaania ja rootsi keele vestmik, sel aastal on ilmunas portugali ja hiina mandariini keele vestmik.

Keelekursus iseõppijale

Kui reisini on rohkem aega, on abiks Berlitz'i iseõppija keelekursus. "Inglise keele kursus iseõppijale. Algajale ja taaslastajale" on hea abimees inglise keele oskuse värsendamiseks. Kursus on koostatud nii, et õppija saab selle abil selgeks igapäevaolukordades vajaliku suhtluskeele, grammatikale on pööratud tähelepanu minimaalselt.

Nagu vestmiku, nii on ka keelekursuse puhul tähtis audiomaterjal. Kõigepealt on oluline aru saada, mida teile öeldakse, seejärel õpite ka ise vestluses kaasa rääkima.

Keelekursusel saab õpilaste keelelist arengut jälgida ning suunata õpetaja, aga iseõppijale on abiks õpik ja audio-CD-d. Õpikus aitavad õppijat kordamisküsimused, mille abil analüüsida, mis on selge ja mis vajab veel kordamist, ning harjutuste vastused, mille abil kontrollida, kas materjal on õigesti meelde jäänud. Kuulamismaterjal on üles ehitatud nii, et õppija saab proovida vestluses osaleda ning kuulab kohe ka õigeid vastuseid.

Reisel võite sattuda kohta, kus inglise keelega hakkama ei saa. TEA pakub ka teiste keelte õpikuid. Berlitz'i iseõppijakursuste abil saab algteadmisi ka hispaania, itaalia, prantsuse ja peagi ka saksa keelest.

ilmunud

Berlitz'i reisiuht. Riia

Tõlkinud Kadri Ugur
144 lk
pehme köide

Riia reisiuht on hulgaliselt informatsiooni mitmesuguste kultuurimälestiste, muuseumide, väljakute ja parkide kohta. Raamatu kaantel on kaardid, mis muudavad huviväärsete paikade leidmise lihtsamaks. Reisiuht tutvustab Riia kauplemis- ja toidutavasid, annab teavet restoranide, hotellide, puhkuse veetmise võimaluste, meelelahutuse ja Riia ööelu kohta. Raamatust leiab ka üldist vajalikku reisiinfot (politsei, arstiabi, kuritegevus jmt).

Berlitz'i reisiuht. Rootsi

Tõlkinud Tiina Randus
144 lk
pehme köide

Rootsi reisiuhti on kogutud kõige olulisem info Rootsi kohta. Raamat annab ülevaate ajaloost, vaatamisväärsustest, muuseumidest, tänavatest ja väljakutest. Orienteerumise hõlbustamiseks on reisiuht varustatud kaartidega. Lisaks ajaloolistele ja looduslikele huviväärsustele tutvustatakse puhkuse veetmise võimalusi, antakse ülevaade majutuskohadest, meelelahutusvõimalustest, söögikohadest ja ostlemispaikadest.

Berlitz'i reisiuht. Prantsusmaa

Tõlge TEA Kirjastuselt
256 lk
pehme köide

Prantsusmaa reisiuht annab piirkondade kaupa selge ülevaate kõigist tähtsamatest vaatamisväärsustest. Tutvustatakse Pariisi ja selle ümbrust ning Kirde-Prantsusmaa, Loode-Prantsusmaa, Kagu-Prantsusmaa ja Edela-Prantsusmaa huviväärsusi.

Reisiuhtist leiab teavet majutuse, söögikohadest, meelelahutuse ja kaubanduse kohta. Jagatakse ka kasulikke nõuandeid, et Prantsusmaa külastamine oleks meeldiv ja sekeldustevaba.

Berlitz'i reisiuht. Saksamaa

Tõlkinud Kadri Ugur ja Tiina Randus
192 lk
pehme köide

Saksamaa reisiuht tutvustab Saksamaa peamisi vaatamisväärsusi. Raamatust võib leida hotellide ning restoranide nimekirja ja nende lühiseloomustuse, samuti kasulikke reisiinfot, milles juhitakse tähelepanu olulistele asjadele, millega peaks Saksamaad külastades arvestama (kuritegevus, arstiabi, liiklus, kombed jmt). Samuti saab infot söögikohadest ja söömisharjumustest, meelelahutuse, sportimisvõimaluste ja kaubanduspiirkondade kohta.

Võimalusterohke New York

Tiina Ploompuu

TEA Kirjastus rõõmustab reisiuhvilisi peagi uue reisiraamatuga: lisandub Berlitz'i reisiuhtide sarja New Yorgi reisiuht, mille valmimisele on kaasa aidanud ka Neeme Raud.

Millised sõnad Eesti poolt vaadatuna New Yorgi kõige paremini iseloomustavad?

Suurus. Kõrgus. Tempo. Võimaluste rohkus. Kosmopoliitsus.

Milliseid paiku soovitate eestlasel New Yorgis viibides külastada?

Kuigi New Yorgis on viis linnaosa – Manhattan, Brooklin, Queens, Bronx ja Staten Island –, tähendab New York maailmale suuresti vaid Manhattanit ja sinna saabudes tasuks keskenduda just sellega tutvumisele. Hea ülevaate erinevatest naabruskondadest saab mööda kogu saart läbivat Broadwayd jalutada. Jalutuskäik võiks alata Manhattani lõunatipust, kust ka linn ise kunagi alguse sai ja mille lähedal oleval saarel on kuulus Vabadussammas. Põhja poole liikudes satute Wall Streetile, möödu- te Hiinalinnast, SoHost, Greenwich Village'ist, Maailmakaubanduskeskuse kaksiktornide hävimise järel taas linna

kõrgeimaks hooneks saanud Empire State Buildingust, Times Square'ist, keskpargist... Vaadata on palju. New Yorgi saabudes on peamine, et teil oleksid võimalikult mugavad jalatsid, sest just jalgsi mööda linna seigeldes näeb kõige enam.

Mis võib eestlasi New Yorgi saabudes kõige rohkem ehmatada või üllatada?

Ehk see, et New York ei näe välja nagu Euroopa linnad, arhitektuuris valitseb suur kakofoonia, kuid just see erinevate stiilide kokkusulamine muudabki New Yorgi ainulaadseks. Ärge minge sinna Euroopat otsima.

Kas New Yorgi reisiuhtis oleva info põhjal saaks eestlane New Yorgis omapead liikudes ilusti hakkama? Mida pidite selleks raamatus muutama ja mida lisama?

Reisiuht annab hea ülevaate New Yorgi kirevusest. Kuid et linn pidevalt muutub ja näiteks söögikohti avatakse ja suletakse alatasa, tuli muudatusi teha restoranide ülevaatesse.

Mis teid New Yorgi juures kõige rohkem köidab?

Kõige paljus, võimaluste rohkus ja energia, mida see linn küll võtab, aga ka annab.

Neeme Rauda köidab New Yorgi ainulaadsus. Maris Vaga foto

Lastele mõeldes

Käes on kevad ja saabuvale suvele läheme ikka vastu suure ootusärevusega. Lapsele on iga kevad-suvi uus ja huvitav. Meie – juba kogenud ilmakodanikud – saame oma lapsi julgustada selles kevadises ootusärevuses ning talle teele kaasa anda teadmised ja kartmatuse uue ees.

Kirjastus Ilo on selle aasta alguses välja andnud mitu lasteraamatut, mis ei ole lihtsalt vahvad, toredad ja värvilised, vaid lisaks väga olulised ka lapse maailmapildi ja tundeelu kujundamisel. Neis raamatutes on koos kõik see hea, mida oma lastele pakkuda soovime. Leiate sealt terve rea jututeemasid ja koostegemise ideid, millega last eluteele aidata.

Terviseõpetus on juba varasest noorusest ülimalt tähtis teema. Sellest kõnelevad Mõmmikute raamatud toetuvad lasteaiatervisekasvatuse programmile. Täna on valmis kaks õpetust ja ilmumist ootab “Mõmmikud telekat vaatamas”.

Käeline tegevus, räägivad pedagoogid, on kõige alus – kuidas laps lugema õpib, kuidas jutustama, kuidas asjadesse suhtuma jmt. Et üldisele arengule hoogu juurde anda, on koostatud raamatud “Keskkonnasõbralik käsitöö” ja “Kingituseks loodud”.

Sõnalist väljendusoskust ja võimet anda edasi oma kujutlust ümbritsevast, oma tundeid ja mõtteid lihvida aitavad “Uudishimulik siilipoeg” ja “Kaarli lood” ning muidugi laste oma looming raamatust “Jutukelder”.

Ärge unustage ka Lydia Koidula Eesti luule klassikasse kuuluvat, kaunite akvarellpiltidega illustreeritud lasteraamatut “Meil aia-äärne tänavas”, kus sees luuletused lastest, loomadest ja kevadest eesti tollases keelepruugis.

Suure kirjaga raamatutest saab laps ka ise hõlsalt lugeda.

Mõmmikute arstilkäik

Kuulo Kutsar
Joonistanud
Ülle Meister
16 lk pehme
köide

Omal ajal Nukitsa preemia saanud raamatu kordustrükk uue kujundusega.

Mõmmikute arstilkäik pajatab karukaksikute Oti ja Pätsu hirmudest arsti juurde minekul, kuid annab julgustava, lustaka ja tõese ülevaate vajalikust tervisekontrollist. Millised on ettevalmistused enne arsti juurde minekut, mis toimub arstikabineti ooteruumis, mida tähendab arstlik tervisekontroll ja milleks on vaja kaitsesüstimist? Piisava vastuse kõikidele küsimustele saavad siit nii kartlikud kui ka julged lapsed.

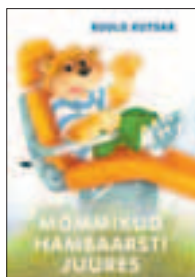

Uudishimulik siilipoeg

Tekst
Esko-Pekka
Tiitinen
Kujundus ja
illustatsioonid
Tuula Tiitinen
Tõlkinud Meri-
Liis Laherand
32 lk
köva köide

Väikese uudishimuliku siilipoisi maailmaavastamise lugu, kus on südame-soojust ja elus ette tulevaid emotsioone. See on tundekasvatuse esimene peatükk, kus siiliema annab lapsele kaasa töö- ja tarkuseteri, mida on vaja teada ja alati hinges hoida. Nagu näiteks need sügava sisuga sõnad: “Pisaraid on mitmesuguseid, on rõõmupisaraid, on kurbusepisaraid ja on õnneliku jälle-nägemise pisaraid, aga ilma pisarateta ei jaksaks keegi elada. Pisarad räägivad sellest, et sul on tunded.”

Siiliemal on võlusõnad, millega ta oma last maailma saadab, sest rajad on ju otsimiseks ja leidmiseks.

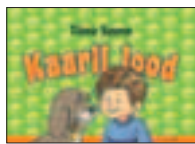

Mõmmikud hambaarsti juures

Kuulo Kutsar
Joonistanud
Ülle Meister
16 lk pehme
köide

Hammastega toimub kogu aeg midagi – ja eriti just laste suus. Kõigepealt tulevad väikesed valged piimahambad. Siis aga hakkavad nad suus logisema, tehes ruumi uutele – jäävhamastele.

Milline ülesanne on kõige selle juures hambaarstil? Tervete hammaste puhul ei ole tal muud teha, kui aidata logisevat piimahammas kätte saada. Kui aga kommid ja sööbikud on hammastesse augu uuristanud, teeb hambaarst selle kiirelt ning valutult terveks.

Kaarli lood

Tõnu Seero,
Hiie-Mai Seero
Illustatsioonid
Kaie Lilleorg
56 lk
pehme köide

Tõnu Seero lugudele “Kaaarel teab” on logopeed Hille-Mai Seero juurde mõelnud lõbusaid kõne- ja keelemänge. Kokku saidki “Kaarli lood”. Mõeldud lastele, vanematele ja õpetajatele lugemiseks, arutamiseks ja koos naermiseks.

Kaaarel teab, et kõige toredam on pere ja sõprade seltsis visata nalja, või villast või kinnast, või villast kinnast.

Et sõnamängud juba varakult armsaks saaksid ja elus toeks oleksid, on vaja lihtsalt jutte ja luuletusi üle ja ette ja läbi lugeda. Tõnu Seero lastejuttudes on ikka vimka sees ja lastele see meeldib. Jutud on mõnusad ja paraja pikkusega.

Iga loo lõpus on mõlgutamisesüsteemideid ja sõnamänge. Need on suurepärased jututeemad hommikuringis, lugemispeas, keeletunnis või vihmasel-tuulisel õhtul pereringis.

Ai valus!

Kari Grossmann,
Werner
Grossmann
Tõlkinud
Piia Palge Lepik
40 lk
köva köide

Lasteaeda tuleb külla Mõmmikutohter, kes aitab laste lemmikludel terveks saada.

Mõmmikutohtri arstikotist tulevad lagedale plaastrid, sidemed, stetoskoop, niit ja nõel, käärid, taskulamp, kraadiklaas, süstal ja ninatilgad. Veel on tohtril kaasas ka suur kausitais lohutusrohtu.

Raamatu lõpuosas on esmaabi-kehiküljed täiskasvanutele, vajalik lugemismaterjal, mida on hea teada lapsega juhtunud õnnetuse korral.

Jutukelder

Koostanud Helin
Laimets, Marju
Kuusmaa
Illustatsioonid
Marju Must
56 lk
pehme köide

Kõik selle raamatu lood on välja mõelnud Muumirühma lapsed Tabasalu Tibutare lasteaiast. Õpetajate Helini ja Marju abil on need kokku kogutud ja raamatusse köidetud. Raamatu koostajad on ise õelnud, et häid ideid on nad koos lastega kogunud igapäevasest tegevusest ja meid ümbritsevast loodusest.

Raamat on abiks lapsevanemale, aga ka õpetajale laste kõne- ja eneseväljendusoskuse arendamisel jutustades, joonistades või siis ka lavastuste läbiviimisel.

“Jutukeldris” toimub kogu aeg midagi, vaatamata õhutemperatuuri ja ilma muutumisele. Igas jutupalas on peidus õpetlik iva, mille otsimine ei ole raske, kuid on samas väga huvitav.

Keskkonnasõbralik käsitöö

Marin Kiuru
Kujundanud
Tiina Alver
48 lk pehme
köide

Raamat suunab õpetajaid, lapsevanemaid ja teisi huvilisi nägema jääkmaterjalide kasutamise võimalusi ning mõtlema ja tegutsema keskkonda säästval viisil. Käsitlitud materjalid ja töömenetlused on valitud nii, et need võimalikult vähe ärritaksid hingamisteid ja nahapinda ning oleksid seega sobilikud ka tundlikule tegijale. Isegi liimi saab valmistada jahust ja veest või kartulitärklisest. Vanapaberist võib endale teha koguni isikliku koduse nukuteatri.

Kingituseks loodud

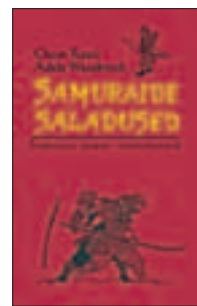
Merle Nurms
64 lk
pehme köide

Kõige toredam kingitus on ikka ise tehtud. Sellesar-

nast ei saa ju kindlasti olla kellelgi teisel. Raamatu abil saab mitmekesistada voolimistegevusi lasteasutustes, aga ka kodus koos vanematega meisterdamisel. Raamatut illustreerivad värvifotod laste tehtud töödest. Raamatus pakutakse huvitavaid võimalusi voolimiseks täiesti ootamatutest materjalidest: liiv, kips, saepuru, savi, soolatainas, vaha, pabermass jm. Rõõmu saab sellest raamatust nii tegija kui kingi saaja!

ilmunud

Samuraide saladused. Feodaalse Jaapani võitlus-kunstid

Oscar Ratti,
Adele
Westbrook
Tõlkinud
Priit Kelder
köva köide
504 lk

Põhjalikus ja mahukas ülevaates käsitletakse üksikasjalikult kõiki Jaapani iidsete võitluskunstide liike. Vaadeldakse võitluskunstide teket ja arengut ning tutvustatakse iga üksiku võitlusliigi tehnikat ja strateegiat, kasutatud relvi ja vahendeid, treeningumeetodeid ja filosoofilisi aluseid. Raamat on varustatud sadade illustatsioonidega, lisatud on kokkuvõtlikud tabelid ja ülevaatlilikud skeemid, samuti nime- ja aineregister.

Joogivesi ja meie

Erna Sepp
152 lk
pehme köide

Millist vett on kasulik juua? Kui kraanivett, siis mida on kodus võimalik teha selle paremaks muutmiseks? Kui osta pudelivett, siis millist: mineraliseeritud või looduslikku? Miks pudelivesi seistes “õitsemä” ei lähe? Väikese ja kergesti loetava miniteatmiku autor on hulk aastaid tegelenud põhjavee uuringutega ja tõstatab ka raamatus puhta joogivee probleemi.

Mõtlemist muutes rikkaks

Napoleon Hill
Tõlkinud
Virko Prits,
Alvar Kuusmik
272 lk
pehme köide

See raamat pakub teile rikastumise järelproovitud kava, näitab täpselt, kuidas seda kasutada, ning aitab alustada kohe ja praegu. Raamatus esitatud filosoofiast on oma edukas tegevuses lähtunud enamik Ameerika vaimuhiiglasi ja ärigeeniusi.

På svenska! Rootsi keele õpik

Ulla Göransson,
Annika Helander,
Mai Parada
Tõlkinud
Mari Allik
328 lk
pehme köide

Õpikus antakse ülevaade kõigist olulisematest rootsi keele grammatika- ja foneetikanähtustest ning seda saavad kasutada keelekursustel ja ka iseseisvalt õppijad. Õpiku põhimaterjali täiendavad indekseeritud rootsi-eesti sõnastik, harjutustik ja harjutuste võti. Õpiku juurde kuulub komplekt neljast CD-st õppetekstidega õige häälduse ja kõnest arusaamise harjutamiseks.